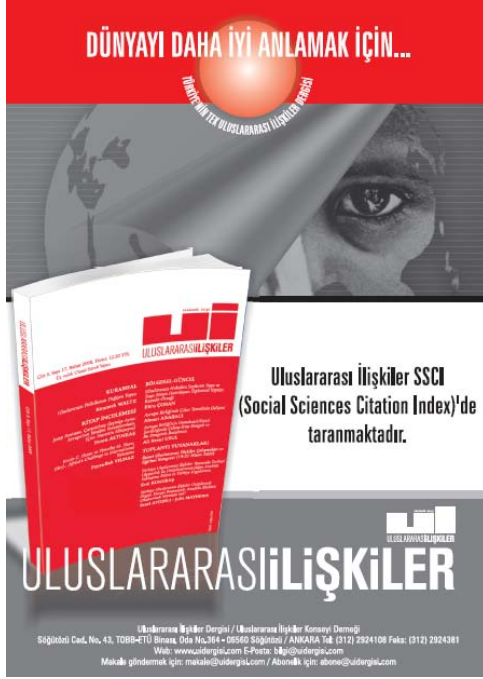


Yayın ilkeleri, izinler ve abonelik hakkında ayrıntılı bilgi:

E-mail: bilgi@uidergisi.com

Web: www.uidergisi.com



Türk Kamuoyunda NATO Algısı

Ebru Ş. CANAN-SOKULLU

Yrd. Doç. Dr., Bahçeşehir Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve
Uluslararası İlişkiler Bölümü

Bu makaleye atıf için: Canan-Sokullu, Ebru Ş., “Türk Kamuoyunda NATO Algısı”, *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 9, Sayı 34 (Yaz 2012), s. 151-182.

Bu makalenin tüm hakları Uluslararası İlişkiler Konseyi Derneği'ne aittir. Önceden yazılı izin alınmadan hiç bir iletişim, kopyalama ya da yayın sistemi kullanılarak yeniden yayımlanamaz, çoğaltılamaz, dağıtılamaz, satılamaz veya herhangi bir şekilde kamunun ücretli/ücretsiz kullanımına sunulamaz. Akademik ve haber amaçlı kısa alıntılar bu kuralın dışındadır.

Aksi belirtilmediği sürece *Uluslararası İlişkiler*'de yayınlanan yazılarda belirtilen fikirler yalnızca yazarına/yazarlarına aittir. UİK Derneğini, editörleri ve diğer yazarları bağlamaz.

Türk Kamuoyunda NATO Algısı

Ebru Ş. CANAN-SOKULLU*

ÖZET

Bu makale, Türk kamuoyunda son yıllarda giderek artan NATO-karşıtlığını, uluslararası ve bireysel düzlemde hissedilen tehdit algısı ve ABD ile AB'nin uluslararası politik liderliği konusunda tercihler bağlamında değerlendirmektedir. Türk kamuoyu, diğer NATO üyesi ülkelerdekine tersine özellikle Afganistan savaşı sonrasında NATO'dan giderek uzaklaşmaktadır. Demokrasilerde kamuoyunun dış politika yapımının “domino taşı” olduğu göz önünde tutulduğunda, meşruiyeti, yetenekleri, sorumluluk ve görev alanı itibarıyla mercek altında tutulan NATO'nun üye ülkelerin vatandaşları tarafından desteklenmesi son derece önemlidir. Öte yandan altmış yıldır NATO'ya sadakatle bağlı olan ve siyasa yapıcılarca NATO'nun Avrupa-Atlantik bölgesi için vazgeçilmez olduğu dile getirilen Türkiye'de bir ikileme karşı karşıya kalınmaktadır. Türk kamuoyunda NATO algısı Transatlantik Eğilimler Araştırması (2004–2010) verilerinin iki sonuçlu lojistik regresyon analizi ile incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: NATO, Türk Kamuoyu, Tehdit Algısı, Küresel Liderlik, İki Sonuçlu Lojistik Regresyon

Turkish Public Opinion on NATO

ABSTRACT

This article examines Turkish public opinion on NATO and the bases of gradually increasing anti-NATO stances over the past decade. Turkish public opinion, compared to public opinion in other NATO member states, has become considerably critical of NATO in the aftermath of the Afghanistan War (2001) and by 2010 Turkey had the highest level of NATO-opposition. This shows us a re-orientation in the minds of Turks due to certain factors. This article explains why Turks edge away from NATO with specific reference to perceived threats at the international and personal level, and to the preferences over the American and European leadership in world affairs. Considering public opinion an “essential domino” of foreign policy in democracies, this article offers insights into a “Turkish dilemma” because Turkey – a devoted and staunch NATO ally for the past six decades – seems to turn into an ally where citizens do view NATO as no longer essential, contrary to the Turkish policy-makers who consider NATO essential for the security of Euro-Atlantic zone, of which Turkey is an indispensable part. At a time when there are several problematic issues such as by whom and how NATO should be authorized, the liabilities of the member states and beyond everything on what grounds should NATO intervene militarily, citizen support for NATO is critically important. Using Transatlantic Trends Survey data (2004–2010) through binary logistic regression analysis this article maps out this Turkish dilemma concerning NATO.

Keywords: NATO, Turkish Public Opinion, Threat Perception, Global Leadership, Binary Logistic Regression

* Yrd. Doç. Dr., Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.
E-posta: ebru.canan@bahcesehir.edu.tr

Giriş

Türkiye, Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'nün (NATO) 1949'da 12 üyeli bir ortak güvenlik örgütü olarak kurulmasından sonraki ilk genişlemesinde (1952) ittifaka katıldı. Üye ülkelerin, ittifakın savunma yeteneklerini geliştirmek ve korumak, birbirlerinin toprak bütünlüklerini korumak ve güvenliklerine yönelik tehditler karşısında birbirlerini savunmak konularında taahhüt verdiği Soğuk Savaş süresince ortak tehdit, NATO Sözleşmesi'nde hiçbir açık ibare olmasa da, Sovyetler Birliği'nin komünist yayılmacılığıydı. Bu tehdidin Soğuk Savaş'ın sona ermesi ile ortadan kalkması, konu, coğrafya ve aktör bağlamında uluslararası topluma ve dolayısıyla NATO'ya yönelik tehdit algısında da önemli bir dönüşüme neden oldu.

NATO'nun Soğuk Savaş sonrası ilk uluslararası askeri müdahalesi, Sırp yönetiminin siviller üzerinde uyguladığı şiddet karşısında diplomatik çabaların sonuçsuz kaldığı Bosna Savaşı'nda (1995) gerçekleştirildi.¹ 1999'da Kosova'da başlattığı insani müdahale operasyonu, 11 Eylül 2001 saldırılarına cevaben Afganistan'da başlattığı uluslararası terör ile savaş ve devamında yeniden yapılandırma operasyonu gibi örnekler düşünüldüğünde NATO'nun görev alan ve amaçlarının da ortak savunma dışında 5. Maddenin öngördüğü hususlarda alan dışı görevlere yönelmesiyle oldukça genişlemiş olduğu görülmektedir. NATO'nun ikinci büyük ordusuna sahip Türkiye'nin, Soğuk Savaş sonrası dönemde NATO tarafından yürütülen tüm harekâtlara etkin olarak katılması NATO'nun dönüşümüne verdiği desteği açıkça ortaya koymaktadır.²

Her ne kadar, Türk dış politika yapıcıları son yıllarda sıklıkla Türkiye'nin Batılı müttefiklerinin yanı sıra diğer bölgelerdeki ve özellikle Orta Doğu'daki komşularıyla diyalog kurarak işbirliği düzeyini arttırmasının önemini vurgulasalar ve dış politika önceliklerinde Batı merkezilikten Doğu merkeziliğe doğru bir "eksen kayması" olduğu iddia edilse de resmi söylemlere göre "Türkiye, ittifakı kendisinin de ayrılmaz bir parçası olduğu Avrupa-Atlantik bölgesinin güvenliğinin dayanağı olarak görmektedir".³ Buna rağmen, 2011 yılı başında NATO Kamu Diplomasisi Birimi Türkiye Sorumlusu Knut Kirste'nin Türk kamuoyu desteğindeki büyük düşüşün endişe verici olduğunu ve bu nedenle de Türk halkına NATO'nun yeni bir iletişim stratejisi ile anlatılması ve desteğin artırılması için kamu diplomasisi yürütülmesinin gerekliliğini vurgulaması, NATO'nun "sadece karar verici elitlere değil, Anadolu'daki halka da ulaşmak" istediğini de ortaya koymuştur.⁴

Araştırmalar göstermektedir ki, Türkler, 1999 yılında NATO'nun Kosova Savaşı'nı yüzde 92 oranında desteklerken,⁵ 2001 yılında tüm NATO üyesi ülkelerin katılma

¹ Florian Bieber ve Židas Daskalovski (Der.), *Understanding the War in Kosovo*, London, Frank Cass, 2003, s.146-165.

² http://www.mfa.gov.tr/sub.tr.mfa?a_d66d2ab-64b7-4bc7-b3a1-eb06097f75c7 (Erişim Tarihi 11 Mart 2011); <http://www.acus.org/publication/us-turkey-relations-require-new-focus/> pearson (Erişim Tarihi 11 Mart 2011).

³ http://www.mfa.gov.tr/ii_turkiye_nin-guncel-NATO-konularina-iliskin-gorusleri.tr.mfa (Erişim Tarihi 11 Mart 2011).

⁴ http://utkucakirozer.wordpress.com/2011/04/22/turkiye%E2%80%99de%E2%80%98nato%E2%80%99yusevdi_rme%E2%80%99-kampanyasi/ (Erişim Tarihi 2 Aralık 2011).

⁵ Soru, "NATO'nun Kosova operasyonu sizce doğru mudur?" şeklinde soruldu (*Gallup International*, Nisan 1999). Daha detaylı çalışma için bkz. Philip E. Everts ve Pierangelo Isernia (Der.) *Public Opinion and International Use of Force*, London, Routledge, 2001.

kararı aldığı Afganistan Savaşı'nda ABD yanında savaşma fikrine yüzde 71 oranında karşı çıkmaktaydılar.⁶ Canan-Sokullu ve Ertunç, 2003 Irak Savaşı sonrasında Türk kamuoyundaki mevcut NATO algısını incelemiş⁷ ve 2004–2010 yılları arasında Avrupa Birliği (AB) üyesi ülkeler ile ABD'deki tutumlar ile kıyaslandığında, NATO'nun ülke güvenliği için “gerekli” olduğu görüşünün 2004–2010 aralığında yüzde 26 oranında düştüğünü tespit etmişlerdir (Tablo 1). Aynı çalışma, NATO karşılığında siyasal tercihler ile iç politikada hâkim olan NATO söylemlerin rol oynadığını gözlemlemiştir.⁸

Tablo 1. Transatlantik Kamoyunun NATO'nun Gerekliliğine Verdiği “Destek” (%)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Ülkeler Göre Ortalama
Romanya			80	80	75	76	79	78
Hollanda	75	72	70	71	73	79	74	73
İngiltere	76	73	68	71	73	75	70	72
Bulgaristan	-	-	73	75	69	65	72	71
Portekiz	79	73	64	68	67	73	69	70
ABD	69	70	68	67	65	69	72	69
<i>Yıllara göre Ortalama</i>	<i>68</i>	<i>64</i>	<i>63</i>	<i>63</i>	<i>65</i>	<i>66</i>	<i>66</i>	<i>65</i>
Slovakya	56	66	56	59	64	65	75	63
Fransa	63	63	62	60	64	60	64	62
Almanya	72	63	58	57	63	65	57	62
İtalya	66	55	56	58	57	63	59	59
İspanya	62	55	52	52	63	63	60	58
Polonya	61	57	56	54	61	58	58	58
Türkiye	67	62	56	51	54	49	41	54

Soru: (2004–2010) Bazı insanlar NATO'nun ülkemizin güvenliği için hala gerekli olduğunu söylemektedir. Bazıları ise NATO'nun ülkemizin güvenliği için artık gerekli olmadığını söylemektedir. Sizin görüşünüz bu görüşlerden hangisine daha yakındır? (a) Hala gerekli (b) Artık gerekli değil.

Not: Tabloda “hala gerekli” cevapları verilmektedir. “Bilmiyorum” ya da “fikrim yok” cevapları analize *katılmamıştır*.

Kaynak: Canan-Sokullu ve Ertunç'tan (2010) adapte edilmiştir.

⁶ Soru Türkiye'de şu şekilde sorulmuştu: “Bazı ülkeler ve tüm NATO üyesi ülkeler Afganistan'a karşı savaşma kararı aldılar. Türkiye'nin Afganistan'a karşı ABD yanında savaşa katılmasını destekler misiniz, desteklemez misiniz?” (*Gallup International*, 14–17 Eylül 2001). 2001 Kasım ayında “ABD'nin Afganistan Savaşı'nı destekliyor musunuz?” diye sorulduğunda Türkler'in yüzde 69'u desteklemedi. Buradan da anlaşılacağı gibi soruda NATO vurgusu yapıp yapılmamasının sadece 2 puanlık bir farka yol açmaktadır (Kasım 2001, *Gallup International*).

⁷ Ebru Ş. Canan-Sokullu ve Burcu Ertunç, “Türkler Nato'dan Uzaklaşıyor” *BETAM Araştırma Notu* No: 110 (8 Nisan 2011), <http://betam.Bahçeşehir.edu.tr/wp-content/uploads/2011/04/ArastirmaNotu110.pdf>. (Erişim Tarihi 11 Ekim 2011).

⁸ *İbid.*, s.2-3.

2012'de üyeliğinin 60. yılını kutlayacak olan NATO'nun sadık üyesi Türkiye'de acaba kamuoyunda NATO'ya duyulan destek neden bu derece düşmektedir? Bu makalenin amacı, Türkiye'de NATO'ya duyulan kamuoyu desteğindeki düşüşü, (a) Soğuk Savaş döneminin uluslararası güvenlik tehdit parametrelerindeki değişime bağlı olarak ve Soğuk Savaş sonrası (özellikle de 11 Eylül saldırıları sonrası) dönemde uluslararası sistemde karşı karşıya kalınan tehditler ekseninde (b) Soğuk Savaş sonrası çok kutuplu dönemde bölgesel bir güç olma yolunda ilerleyen Türkiye'de ABD ve AB'nin küresel liderliğinin ne derece önemsendiği ile ilintili olarak değerlendirmektir.

Uluslararası ilişkilerde tehdit ve riskler Soğuk Savaş sonrasında büyük ölçüde çeşitlenmiştir. Özellikle 11 Eylül sonrası dünya düzeninde güvenliğe yöneltilen tehditlerin fiziki sınırları, orduları ya da devletleri yoktur. Öte yandan, uluslararası toplum bu tehditlere nasıl cevap vereceğine dair bir görüş birliği içerisinde de değildir. Yeni tehditlerin ortak paydası, tehditlere karşı ortak bir mücadele içerisine girilmesi gerektiği anlayışı ve buna paralel olarak tasarlanması gereken ortak hareket eden bir güvenlik ittifakıdır. Bunun için küresel bir "liderlik" anlayışı gerekmektedir.

Türk dış politikasının en eski sacayaklarından birisi olan transatlantik ortaklık olgusu, 11 Eylül sonrası dönemde ortaya çıkan yeni tehditlerle mücadelenin ayrılmaz bir parçası olunması gerekliliğine de vurgu yapmaktadır. Soğuk Savaş'ın sona ermesi tehditlerin yöneldiği "referans nesnelere" ni ve tehditlerin tiplerini daha karmaşık bir şekilde ele almayı gerektirmektedir.⁹ 11 Eylül saldırıları, modern ve gelişmiş sanayi ülkelerinin aslında konvansiyonel olmayan tehditler karşısında ne kadar hazırlıksız ve kırılgan bir yapıya sahip olduğunu gözler önüne sermiştir. Yeni küresel güvenlik gündemi devletlerin yeni tehditlere nasıl cevap vereceği sorusuna karşı çok taraflı mücadelenin kaçınılmaz olduğunu da ortaya koymuştur. Bu durum özellikle batı demokrasilerinde bireyler ve yöneticiler tarafından çok taraflı uluslararası aktörlerin gerekliliğini tartışmaya açmıştır. NATO, Birleşmiş Milletler (BM) ve AB öncelikli güvenlik aktörleri olarak sorgulanırken, uluslararası finans kurumları da çok taraflı ve çok kutuplu sistemde güvenlik için gerekli olan aktörler bağlamında düşünölmeye başlamıştır. Dolayısıyla yeni küresel güvenlik gündemi devletlerin sosyo-ekonomik dokuyu ne kadar koruyabileceğini, sınır ötesi eylemleri ne derece kontrol edebilme yeteneği olduğunu; tüm bunları yaparken uluslararası toplumla ekonomik, siyasal ve askeri meselelerde ne ölçüde işbirliği içine girebileceğini ve yeni tehditler karşısında devletlerarası işbirliği mekanizmalarında ne sıklıkla yer almaları gerektiğini tartışmaya açmıştır.

Pek çok araştırmacı dış politika yapımı sürecinde kamuoyunda hâkim tercihlerin dikkate alınması ve sürece dâhil edilmesi liberal demokrasiler için vazgeçilmez bir unsur olarak tanımlamaktadır.¹⁰ Özellikle revizyonistler kamuoyunun bu sürece dâhil edilmesinin

⁹ Barry Buzan et al., *Security: A New Framework for Analysis*, London, Boulder, 1998.

¹⁰ Thomas Risse-Kappen, "Public Opinion, Domestic Structures and Foreign Policy in Liberal Democracies", *World Politics*, Cilt 43, 1991, s.479-512. Leslie H. Gelb, "The Essential Domino: American Politics and Vietnam", *Foreign Affairs*, Cilt 50, Nisan 1972, s.459-475; Louise Klarevas, "The 'Essential Domino' of Military Operations: American Public Opinion and the Use of Force", *International Studies Perspective*, Cilt 3, 2002, s.413-437.

gereğini daha da vurgulamaktadır.¹¹ Fakat yabancı literatürün¹² dış politika ve kamuoyu analizi konusunu geniş bir şekilde çalışmasına rağmen Türk kamuoyu ve dış politika alanı gelişmemiş, kamuoyu çalışmaları daha ziyade iç siyaseti ilgilendiren başlıklar üzerinde yoğunlaşmıştır.¹³ Öte yandan Türk kamuoyu ve dış politika konusunda konu temelli alan çalışmaları ile ilgili (özellikle ağırlıklı olarak AB ile ilgili) pek çok çalışma varken,¹⁴ dış politika ve güvenlik konularında kamuoyunda hâkim algı ve tercihlerin sistematik olarak araştırılması diğer ülkelerdeki benzer çalışmalara kıyasla oldukça dar bir alanda kalmıştır.¹⁵ Ampirik olarak ise Transatlantik Eğilimler Araştırması (TEA)

¹¹ William R. Caspary, "The Mood Theory: A Study of Public Opinion and Foreign Policy", *American Political Science Review*, Cilt 64, No.2, 1970 Haziran, s.536-54; Philip E. Converse, "The Nature of Belief Systems in Mass Publics", David E. Apter (Der.) *Ideology and Discontent*, New York, Free Press, 1964, s.206-261; Robert Y. Shapiro ve Benjamin I. Page "Foreign Policy and the Rational Public", *Journal of Conflict Resolution*, Cilt 32, 1988, s.211-247; Benjamin I. Page ve Robert Y. Shapiro *The Rational Public: Fifty Years of Trends in Americans' Policy Preferences*, Chicago, University of Chicago Press, 1992.

¹² Gabriel A. Almond, *The American People and Foreign Policy*, New York, Preager, 1950 [1960]; Robert J. Sheperd, *Public Opinion and European Integration*, Lexington Books, 1975; Norman A. Graebner, "Public Opinion and Foreign Policy: A Pragmatic View", Don E. Piper ve Ronald J. Turchik (der.) *Interaction: Foreign Policy and Public Policy*, Washington, DC, American Enterprise Institute, 1983, s.11-34; John Aldrich, Jon Sullivan ve Eugene Borgida "Foreign Affairs and Issue Voting: Do Presidential Candidates 'Waltz Before a Blind Audience?'" *American Political Science Review* Cilt 83, No 1, 1989, s.123-141; Bruce Russett, *Controlling the Sword: The Democratic Governance of National Security*, Cambridge, MA, Harvard University Press, 1990. Ole R. Holsti, *Public Opinion and American Foreign Policy*, Ann Arbor, University of Michigan Press, 1996; Richard C. Eichenberg, *Public Opinion and National Security in Western Europe: Consensus Lost?* London, MacMillan Press, 1989.

¹³ Ersin Kalaycıoğlu, "The Turkish-EU Odyssey and Political Regime Change in Turkey", *South European Society and Politics*, Cilt 16, No 2, 2011, s.265-278; Ersin Kalaycıoğlu, "Justice and Development Party at the Helm: Resurgence of Islam or Restitution of the Right-of-center Predominant Party?", *Turkish Studies*, Cilt 11, No 1, Mart 2010, s.29-44. Ali Çarkoğlu ve Melvin Hinich, "A Spatial Analysis of Turkish Party Preferences", *Electoral Studies*, Cilt 25, No 2, 2006, s.369-392.

¹⁴ Ebru Ş. Canan-Sokullu ve Çiğdem Kentmen, "Turkey in the EU?: An Empirical Analysis of European Public Opinion on Turkey's Protracted Candidacy", Armağan E. Çakır (der.) *A Sisyphbean Story: Fifty Years of EU-Turkey Relations (1959-2009)*, London, Routledge, 2010, s.105-134. Çiğdem Kentmen, "Determinants of Support for EU Membership in Turkey: Islamic Attachments, Utilitarian Considerations and National Identity" *European Union Politics* Volume Cilt 9, No 4, 2008, s.487-510. Özgehan Şenyuva, "Turkish Public Opinion and European Union Membership: The State of The Art in Public Opinion Studies in Turkey", *Perceptions: Journal of International Affairs*, Cilt 11, No 1, 2006, s.19-32. Ali Çarkoğlu, "Who Wants Full Membership? Characteristics of Turkish Public Support for EU Membership", Ali Çarkoğlu ve Barry Rubin (Der.) *Turkey and the European Union: Domestic Politics, Economic Integration, and International Dynamics*, London, Frank Cass, 2003, s.195-218. Ali Çarkoğlu, "Societal Perceptions of Turkey's EU Membership. Causes and Consequences of Support for EU Membership", Nergis Canefe ve Mehmet Uğur (Der.), *Turkey and European Integration. Accession Prospects and Issues*, London, Routledge, 2004, s.19-45; Yılmaz Esmer, "Türk Kamuoyu ve Avrupa", Bülent Gökay (Der.) *Türkiye Avrupa Birliği'nin Neresinde? Gümrük Birliği Anlaşmasının Düşündürdükleri*, İstanbul, Ayraç Yayınevi, 1997, s.124-135.

¹⁵ Ersin Kalaycıoğlu, "Public Choice and Foreign Affairs: Democracy and International Relations in Turkey", *New Perspectives on Turkey* No 40, Mayıs 2009, s.57-81; Ali Çarkoğlu ve Kemal Kirişçi, "Civil Society, Public Opinion and Foreign Policy: Greek-Turkish Relations", Taciser Ulaş Belge (Der.) *Voices for the Future, Civic Dialogue between Turks and Greeks*, İstanbul: İstanbul Bilgi University Press, 2004, s.33-45.

Türk kamuoyundaki çeşitli dış politika konuları ile ilgili tutum ve davranışları Avrupa ve ABD ile kıyaslamalı bir şekilde ve her yıl sistematik olarak aynı sorularla gözlemiştir. Bu gözlemlerden yola çıkarak, bu makale Türk kamuoyunda NATO algısını çalışarak Türkiye'deki kamuoyu ve dış politika literatürüne de katkı yapmayı da amaçlamaktadır.

Özetle, bu çalışmaya yön veren temel amaç NATO'nun Türkiye'nin güvenliği için hala gerekli olup olmadığının, Türklerin uluslararası tehditler karşısındaki tutumları ile ABD ve AB'nin küresel bir lider olarak arzu edilmesi bağlamında değerlendirilmesidir. Teorik çerçeveyi çizebilmek için "uluslararası ittifak", "tehdit" ve "küresel liderlik" kavramları kamuoyu ve dış politika literatürü çerçevesinde incelenecektir. Kavramsal tanımları takiben, veri ve yöntem bölümünde, analiz edilecek değişkenlerin işlemselleştirilmesi ve TEA verileri ile ilgili detaylar açıklanacaktır. Bu verilerin ampirik analizi için temel istatistiksel araç olarak logit tekniği uygulanacaktır.

Kuramsal Tartışma: İttifak ve Tehditler

Demokrasilerde karar alıcılar kamuoyuna ve tercihlerine karşı sorumlu ve yükümlü davranmak zorundadırlar.¹⁶ Bütün demokratik sistemlerde kamuoyu hükümetlerin kararlarının meşruiyet kaynağıdır. Özellikle savunma ve güvenlik odaklı dış politika konularında kamuoyu dış politika kararlarının ayrılmaz bir belirleyicisidir.¹⁷ Bu temel yaklaşımdan yola çıkılarak bu çalışmada üzerinde durulan, Margolis ve Mauser'in de ileri sürdüğü gibi, kamuoyunun bir bağımlı değişken olarak değerlendirilmesi hususudur.¹⁸ Kamuoyunun dış politika yapımındaki rolü ile ilgili zengin literatürü de reddetmemekle birlikte, bu makalenin temel çıkış noktası uluslararası sistemdeki tehdit algısı ekseninde kamuoyunda mevcut olan NATO ittifakı algısını analiz etmektir.

İttifak Kavramı

İttifaklar uluslararası ilişkiler literatürünün en önemli olgularından birisidir.¹⁹ Dünya tarihine bakıldığında yüzlerce yıldır büyük ve küçük güçler sayısız ittifak kurmuşlar ve bu ittifaklar dünya siyasetine ve devletlerin dışişleri politikalarına doğrudan etki etmişlerdir. Bu etkinin önemli nedenlerinden birisi şüphesiz ittifakların ulusal çıkarlara sağladığı faydalardır. Çıkarlar, "güvenlik toplulukları" bağlamında devletlere dış ve iç tehditlere karşı koruma sağlar.²⁰ Daha az maliyetli olmaları ve sorumlulukların paylaşımına olanak sağlamaları da ittifakları cazip hale getirir.

¹⁶ Doris A. Graber, *Public Opinion, the President, and Foreign Policy: Four Case Studies from the Formative Years* New York, Holt, Rinehart and Winston, 1968.

¹⁷ Michael Margolis ve Gary A. Mauser, "Introduction: Public Opinion as a Dependent Variable" Michael Margolis ve Gary A. Mauser (Der.), *Manipulating Public Opinion: Essays on Public Opinion as a Dependent Variable*, California: Brooks Cole Publishing Company, 1989, s.1-16; Richard Sinnott, "Bringing Public Opinion Back in" Oscar Niedermayer ve Richard Sinnott (Der.), *Public Opinion and International Governance*, Oxford, Oxford University Press, 1995; Philip E. Everts, "The "Body Bag Hypothesis" as an Alibi: Public Support for UN Military Operations in the Netherlands: The Case of Bosnia-Herzegovina" *Politics, Groups and the Individual*, 1996, Cilt 6, s.57-84.

¹⁸ Margolis ve Mauser "Introduction: Public Opinion", s.1.

¹⁹ George Modelski, "The Study of Alliances: A Review", *Journal of Conflict Resolution*, Cilt 7, No.4, 1963, s.769-776.

²⁰ Karl W. Deutsch et al., *Political Community and the North Atlantic Area* Princeton, NJ, Princeton University Press, 1957.

İttifak kavramı, literatürde genel olarak güvenlik ekseninde tanımlanır. Walt'a göre ittifak, "iki ya da daha fazla egemen devlet arasındaki resmi ya da gayri resmi güvenlik işbirliği ilişkisi" olarak ifade edilir.²¹ İttifakların askeri amaçlı örgütlenmeler olduğu görüşünü savunan Snyder ise ittifakların esas amacını "ittifak üyelerini birbirlerine karşı korumak değil, ortak düşmana karşı askeri gücün birleştirilmesi" olarak tanımlar.²² Bu görüşe göre ittifaklar dışarıdan gelecek tehditlere karşı kurulmaktadır. Dolayısıyla benzer görüşü benimseyenlerin hemfikir oldukları konu "ortak dış tehdit algısı" ve "askeri güç" bağlamında ittifakların savunma amaçlı olduklarıdır.

İttifakların oluşumları ile ilgili literatüre bakıldığında iki yaklaşım ağırlık kazanmaktadır. Gerçekçi okul, ittifakları "yeteneklerin kümelenmesi modelleri" (*capabilities aggregation models*) ile açıklar.²³ Bu görüşe göre ittifakların ortaya çıkmasında ve devamında en belirleyici etmen, devletlerin askeri yeteneklerini birleştirerek güvenliklerini maksimize etme arayışıdır. Özellikle "güçler dengesi" açısından bakıldığında devletlerin tek tek güçlerini maksimize etmeleri daha maliyetli olacağından, görece zayıf devletler güçlü bir devlete karşı ittifak kurarak güç dengesini sağlayabilirler.²⁴

Uluslararası sistemde güçler dengesi ve güç maksimizasyonu ekseninde ittifak oluşumunu açıklayan gerçekçilere karşı, liberaller güç dengesi mücadelesinin aslında bir "tehdit dengesi" durumu yarattığını iddia eder. Dolayısıyla liberal kuramsal çerçeve, hâkim belirleyiciler olan kültürel, ideolojik ve kurumsal faktörlere odaklanır. Anarşik uluslararası yapıda "hegemonik güç"²⁵ odaklılık yerine, ortak tehdit algısının nasıl oluştuğunu anlamak gereklidir diyen liberal görüş, özellikle demokrasinin ve uluslararası sistemde hiyerarşinin ittifak oluşumunu ve devamlılığını daha kuvvetli ve uzun ömürlü kıldığını öne sürer.²⁶ Bu görüş, ittifakların gerekliliğini ortak değerler sistemi yaratmak amacı doğrultusunda ortaya koyar.

NATO ittifakı bu iki kuramsal çerçevede değerlendirilebilir.²⁷ Sovyetler Birliği'nin yarattığı askeri-siyasal tehdit, ABD'nin Avrupa'daki stratejik çıkarları da göz önünde tutulduğunda gerçekçiler NATO'yu Soğuk Savaş dönemi güvenlik ikilemleri karşısında kaçınılmaz bir savunma bloğu ve birçok üye devletin dış politikasının temel unsurlarından birisi olarak kabul eder. Liberaller ise aslında nükleer silahlar, operasyonlara ne kadar

²¹ Stephen M. Walt, *The Origins of Alliances*, Ithaca, NY, Cornell University Press, 1987, s.1. Benzer görüş için, Michael Barnett ve Jack Levy, "Domestic Sources of Alliances and Allignments", *International Organisations*, Cilt 45, No.3, 1991, s.369-395; Patricia Weisman, *Dangerous Alliances: Proponents of Peace, Weapons of War*, Stanford, CA, Stanford University Press, 2004.

²² Glenn Snyder, *Alliance Politics*, Ithaca, NY, Cornell University Press, 1997, s.4.

²³ John A. Vasquez ve Collin Elman (Der.) *Realism and the Balancing of Power: A New Debate*, Upper Saddle River, NJ, 2003.

²⁴ Kenneth N. Waltz, *Theory of International Politics*, Reading, MA, Addison Wesley, 1979.

²⁵ T. V. Paul, James Wirtz ve Michael Fortmann (Der.) *Balance of Power: Theory and Practice in the 21st Century* Stanford: Stanford University Press, 2004.

²⁶ Kenneth Gaubatz, "Democratic States and Commitment in International Relations", *International Organization*, Cilt 50, No.1, 1996, s.109-150.

²⁷ John S. Duffield, Cynthia Michota ve Sara Ann Miller, "Alliances", Paul A. Williams (Der.), *Security Studies: An Introduction*, London, Routledge, 2008, s.291-307, 301.

konvansiyonel silahla ve hangi büyüklükte askeri katkı sağlanacağı gibi konularda Soğuk Savaş süresince görüş ayrılıkları yaşandığını ve bu noktada iç siyasal dinamiklerin ve normların rol oynadığını iddia eder.

Sovyetler Birliği'nde başlayan çözülme süreci ve NATO bloğu için varoluşsal dış tehdit olarak algılanan sosyalist ideolojinin ortadan kalkması, Sovyetler Birliği tehdidinin yerini, çok kutuplu dünya düzeninde yeni tehdit ve risklerin alması NATO üyelerinin ittifakın gerekliliğini yüksek sesle sorgulamalarına yol açtı.²⁸ Bu süreç ittifakın kendini dönüştürmesi için de bir itici güç haline dönüştü. Örneğin, ittifak üye sayısını arttırdı, kendine yeni görev alanları tanımladı ve bir savunma bloğu olmak yanında barış tesisini amaç edindi. NATO'nun 1999 yılında Kosova'da yürüttüğü insani müdahale amaçlı operasyon,²⁹ bunu takiben kriz yönetimi ve devlet-inşa etme operasyonu,³⁰ Afganistan'da terörle savaş kapsamında Washington Antlaşması'nın müşterek savunmayla ilgili 5. Maddesini devreye sokması, 2011'de Libya'da sivil halkı savunma amaçlı müdahalesi NATO operasyonlarının amaçlarındaki bu genişlemeye örnek olarak gösterilebilir.³¹

Uluslararası ilişkiler literatüründe yoğun biçimde incelenmiş ittifak kavramı ve NATO çalışmalarından yola çıkarak, aynı literatürde az çalışılmış olan kamuoyunda NATO algısını yeni risk ve tehditler bağlamında ele almak literatürde bu konudaki boşluğu doldurmada önemli bir katkı sağlayacaktır.³² NATO'nun uluslararası güvenlik için hala ne kadar gerekli olduğunu değerlendirmek ve hem yeni hem de eski tehditleri harmanlayan bir tipoloji oluşturabilmemiz için, uluslararası ilişkiler literatüründe üç ana kuramsal akımı yol gösterici kabul etmemiz gerekir: Bunlar kısaca (i) Gerçekçi okulun vurguladığı askeri tehditler, (ii) liberal okulun vurguladığı askeri olmayan tehditler ve

²⁸ John J. Mearshimer, "Back to the Future: Instability in Europe after the Cold War", *International Security*, Cilt 15, No.1, 1990, s.5-56, Kenneth N. Waltz, "The Emerging Structure of International Politics", *International Security*, Cilt 18, No.2, 1993, s.44-79.

²⁹ Soğuk Savaş sonrası NATO'nun ilk uluslararası askeri müdahalesi, diplomatik çabaların sonuçsuz kalması ve Sırp yönetiminin siviller üzerinde uyguladığı şiddete devam etmesi karşısında uluslararası toplumun NATO'yu müdahaleye davet etmesine cevaben, 1995'te Bosna Savaşı'nda gerçekleştirilmiştir. Özellikle, 11 Eylül saldırıları ile görev alanı itibariyle yeni bir safhaya giren NATO'nun yeni görevi, uluslararası terör ile savaş olarak tanımlanmış, bunu takiben insani müdahale operasyonlarından (örneğin Kosova) yeniden yapılandırma operasyonlarına (örneğin Afganistan) kadar çeşitli operasyonlarda NATO uluslararası destek vermiştir. NATO'nun ikinci büyük ordusuna sahip üyesi olan Türkiye de Soğuk Savaş sonrası dönemde NATO tarafından yürütülen tüm harekâtlara etkin olarak katılmıştır.

³⁰ Alexander M. Haig, Jr., "Correcting the Course of NATO," *Orbis*, Yaz 1999, s.356.

³¹ Genişletilmiş NATO çerçevesi, Wallander ve Keohane'nin ileri sürdüğü gibi NATO'nun salt gerçekçi ya da liberal kuramlar ışığında açıklanmasının eksik olduğunu, NATO'yu bir "güvenliği yöneten" kurum olarak görmemiz gerektiğini de gösteriyor. Celeste A. Wallander ve Robert O. Keohane, "Risk, Threat, and Security Institutions", Helga Haftendorn, Robert O. Keohane ve Celeste A. Wallander (Der.) *Imperfect Unions: Security Institutions over Space and Time*, Oxford, Oxford University Press, 1999, s.705-735.

³² Türk kamuoyunda NATO algısı ile ilgili çalışmalar son derece kısıtlıdır. Canan-Sokullu ve Ertunç, "Türkler Nato'dan Uzaklaşıyor"; Süha Bölükbaşıoğlu "The Enlargement of NATO and the Turkish Public Opinion", 1999, <http://www.nato.int/acad/fellow/97-99/bolukbasioglu.pdf>, (Erişim Tarihi 18 Nisan 2004); Atila Eralp, "Turkish Perceptions of NATO", 1997, <http://www.nato.int/acad/fellow/95-97/eralp.pdf> (Erişim Tarihi 28 Kasım 2011).

uluslararası işbirliği; (iii) inşacılar ve Kopenhag Okulu'nun ileri sürdüğü tehdidin hedef aldığı aktör (devlet, birey, rejim, ekonomi ve çevre) ve tehdidi yönelten aktör (devlet ve devlet olmayan) olarak özetlenebilir.

Yeni Tehditler ve Kamuoyu

Gerçekçiler, tehditleri, devletlere yönelik ve devletlerden kaynaklanan tehditler, savunma ve karşılık verme amacıyla konvansiyonel veya konvansiyonel olmayan (biyolojik, kimyasal ve nükleer) silahların kullanıldığı, tek veya çok taraflı askeri operasyonlar bağlamında irdelerler. Caldwell ve Williams tehdidi, “zarar verme gücünde ve niyetinde olan potansiyel bir düşmanın niyetleri ve yeteneklerinin bir bileşkesi” olarak tanımlar.³³ Yetenekler daha ziyade askeri olanak ve donanım ile açıklanırken, niyetler karar alıcıların arzu ve hedefleri ile ölçülür. Fakat Soğuk Savaş sonrası dönemde Snyder tehditlerin “artık yetenekler ve niyetler bağlamında düşünülmemeyeceğini ve bunların nesne ya da ajan olarak sadece devletlere atfedilemeyeceğini” ileri sürer.³⁴

Bundan yarım yüzyıl önceki çalışmasında ittifakların toprak bütünlüğü bağlamında devletin “sert kabuğu”nu dönüştürdüğünü iddia eden Herz'ten ilhamla, bugün “sert kabuğu” çevresel tahribat, zayıf devlet yapıları, etnik çatışma gibi yerel meselelerden kaynaklanan tehditlerle ilintili olarak düşünebilmekteyiz.³⁵ Liberaller bu görüşe paralel olarak, tehditleri, konvansiyonel silahlar, kitle imha silahlarını da içeren geleneksel askeri boyutun yanı sıra çevre felaketleri, terörizm, radikal dincilik gibi yumuşak güvenlik bağlamında da değerlendirir.³⁶ Diğer bir ifadeyle, tehdidin devlet olmayan aktörler tarafından ve bu tip aktörlere karşı kullanılabilir, askeri amaç gütmeyen (örneğin insani müdahale, baskı altındaki sivillere yardım, diktatörleri devirmek) operasyonlar bağlamında ele alırlar.

Kirchner ve Sperling'in ileri sürdüğü gibi Soğuk Savaş döneminde tatmin edici bir tehdit tipolojisi ya da tehdit kapsamı, tipi ve ajanı hakkında kavramsal bir oydaşma olmadığı gibi, bir güvenlik tehdidinin içeriği, nasıl ve kim tarafından yönetildiği konusunda görüş farklılığı vardır.³⁷ Bu açıdan, tehditleri salt devlet-merkezci güvenlik bağlamında düşünmek indirgemeci bir yaklaşım olacaktır.³⁸ İnşacı kuram ve özellikle de Kopenhag Okulu, bireyleri, toplulukları, hatta ekonomi gibi devlet dışı unsurları dahi güvenliğe yöneltilen tehditlere maruz kalan referans nesnelere olarak tanımlar; tehditleri birey güvenliği, ulusal güvenlik ve uluslararası güvenlik, hatta ara seviyedeki güvenlik

³³ Dan Caldwell ve Robert E. Williams, *Seeking Security in an Insecure World*, Maryland, Rowman and Littlefield, 2006, s. 9.

³⁴ Jack Snyder, *Myths of Empire: Domestic Politics and International Ambition* Ithaca, NY, Cornell University Press, 1991.

³⁵ John Herz, *International Politics in the Atomic Age*, New York, Columbia University Press, 1959.

³⁶ Joseph S. Nye, *Power in the Global Information Age: From Realism to Globalization* London, Routledge, 2004.

³⁷ Emil J. Kirchner ve James Sperling, “The New Security Threats in Europe: Theory and Evidence”, *European Foreign Affairs Review*, Cilt 7, No.4, 2002, s.423–452.

³⁸ Barry Buzan, *People, States and Fear: An Agenda for International Security Studies in the Post-Cold War Era*, London, Harvester Wheatsheaf, 1991.

aktörleri bağlamında irdeler. Açmak gerekirse, birey güvenliği, bireylerin ekonomik, sosyal ve fiziksel varlığına yönelik tehditleri konu eder. Ulusal güvenlik, tehdidin ulusal sınırlar içerisindeki toplumsal dinamiklere, ekonomik yapıya ve toprak bütünlüğüne yöneltilmesi ile ilgilidir. Uluslararası güvenlik ise uluslararası sisteme yönelik tehditler ile ilgilidir. Tehditler sadece tek bir aktörü (birey, ulus, sistem) hedef alabileceği gibi aynı anda her birini farklı boyutlarda ilgilendirebilir. Özellikle Soğuk Savaş sonrası dönemde çevre sorunları, insan kaçakçılığı, komşu devletlerin askeri yeteneklerinde artış, terör, devrim hareketleri, ulusal ekonomilerin çökmesi, depremler, ya da salgın hastalıklar gibi pek çok tehdit aynı anda bireyleri, ulus devletleri ve uluslararası sistemi etkileme gücüne sahiptir. İnşacılar ekonomik krizler, çevreyle ilgili tehditler, sınır aşan örgütlü suç ya da salgın hastalıklar gibi askeri nitelik taşımayan tehditlere odaklanırlar.

Daha ziyade liberallerin ve inşacıların üzerinde durduğu, kapsamı, tipi ve ajanı bakımından devlet dışı aktörlerin yöneltiği, askeri olamayan yeni tehditlere (ekonomik, çevresel, terör odaklı, ya da sosyo-kültürel) yönelik kamuoyu algısı ve bu bağlamda ittifakların gerekliliği konusu literatürde pek çalışılmayan bir alandır.

Yeni tehditlerin bir bölümü ekonomik güvenliğe yönelik tehditlerle ilgilidir. Siyaset bilimciler faydacı (*utilitarian*) hesaplamaların, kamuoyu tercihleri üzerindeki etkilerini çeşitli dış politika konuları bağlamında değerlendirdiler. Uluslararası politik ekonomi literatüründe bireylerin genel olarak ekonomik koşullar hakkında az bilgiye sahip oldukları ve bu nedenle de stratejik tercihler yapmakta zorlandıkları iddia edilir.³⁹ Oysa ki ampirik bulgular göstermektedir ki, kamuoyu bireylerin gündelik yaşantılarını doğrudan ilgilendiren ekonomik krizlerin etkileri gibi hususlarda ekonomik sorunları daha yakından takip etmektedir.⁴⁰ Kamuoyu literatüründe ekonomik tercihler ile ilgili olarak makroekonomik ('sosyotropik') ve mikro ekonomik (*egosantrik*) faydacı hesaplamaların çalışıldığı iki alan vardır. Her iki yaklaşım bireyleri rasyonel aktörler olarak tanımlarken, sosyotropik yaklaşımda kamuoyu tercihleri üzerinde ulusal/uluslararası ekonomik koşulların, egosantrik yaklaşımda ise bireylerin ekonomik ve mali durumlarının tercihler üzerindeki etkileri incelenir.⁴¹ Kamuoyunda algılandığı şekliyle ekonomik güvenliğin ve tehditlerin tipolojisini oluşturmak içinse dış kaynakları içeren arz (tedarik) zincirlerinin güvenliği, pazara ulaşma güvenliği, ekonomik krizlerin önlenmesi için gereken finans sektörü güvenliği, tekno-endüstriyel yetenek güvenliği, ve sosyo-ekonomik paradigma güvenliği gibi konuları göz önünde tutmak gerekmektedir.⁴²

³⁹ Pamela P. Conover ve Stanley Feldman, "Emotional Reactions to the Economy: I'm Mad as Hell and I'm not Going to Take it Anymore" *American Journal of Political Science*, Cilt 30, No.1, 1986, s.50-78.

⁴⁰ Matthew Gabel ve Simon Hix, "Understanding Public Support for British Membership of the Single Currency", *Political Studies*, Cilt 5, No.1, 2005, s.65-81; Matthew Gabel ve Guy D. Whitten, "Economic Conditions, Economic Perceptions, and Public Support for European Integration", *Political Behaviour*, Cilt 19, No.1, 1997, s.81-96.

⁴¹ Matthew Gabel, "Economic Integration and Mass Politics: Market Liberalization and Public Attitudes in the European Union", *American Journal of Political Science* Cilt 42, No.3, 1998, s.936-953; Matthew Gabel, "Public Support for European Integration: An Empirical Test of Five Theories", *Journal of Politics* Cilt 60, No.2, 1998, s.333-354. Liesbet Hooghe ve Gary Marks, "Does Identity or Economic Rationality Drive Public Opinion on European Integration?" *PS: Political Science & Politics*, Cilt 37, No.3, 2004, s.415-420.

⁴² Vincent Cable, "What is International Economic Security?" *International Affairs*, Cilt 71, No.2,

Kamuoyunda güvenlik ve tehdit algısını özellikle 11 Eylül sonrası değiştiren önemli diğer bir etmen “göç” olgusudur. Göç, ve özellikle Akdeniz havzasından Avrupa’nın içlerine uzanan,⁴³ Latin Amerikalı komşularından ABD’ye akan,⁴⁴ ya da Orta Doğulu komşularından (genelde Avrupa’ya ulaşmak için) Türkiye’ye göç eden ve çoğu kez transit ülke olan Türkiye’de kalıcı yaşamlar kuran kitleler göçmenlerin nasıl entegre edileceklerine dair pek çok soruyu beraberinde getirmektedir. Göçmenlerin ev sahibi topluluklarda tehdit olarak algılanmasına McLaren iki farklı açıdan yaklaşır.

Gerçekçi tehdit olarak tanımlanan ilk tehdit tipinde göç alan toplumlarda mevcut iş piyasasında göçmenlerin ucuz işgücü olarak ev sahibi toplumlarda işgücü rekabetine neden olur.⁴⁵ McLaren’a göre “baskın grubun üyeleri belirli kaynakların kendilerine ait olduğunu düşünürler ve o kaynaklar bir azınlık grubu tarafından tehdit edildiğinde baskın grubun üyeleri düşmanca davranışlar sergilerler”.⁴⁶ Sembolik tehdit ise daha önce tartışılan kimlik tartışmaları bağlamında “kendi” ve “öteki” arasındaki çatışma ile ilintilidir. McLaren, bir kültüre karşı diğer kültürler tarafından duyulan nefret ya da husumet olarak açıkladığı sosyo-kültürel tehditlerin, sadece realistlerin faydacı kar zarar hesaplamaları doğrultusunda değil aynı zamanda sembolik olarak ‘öteki’ kültürden algılanan kimlik tehditi bağlamında oluştuğunu ileri sürer.⁴⁷ McLaren, Matonyte ve Morkevicus’un kimliksel (*identitarian*) olarak da tanımladığı tehdidi “sembolik tehdit” olarak tanımlar ki bu “öteki”nin yerel kültürü değiştireceğinden duyulan korku ile alakalıdır.⁴⁸ Carey bunu “içerdeki grubun kimliğini dışarıdan gelen gruba karşı koruma” güdüsü olarak tanımlar.⁴⁹ Buzan’a göre ise göç nüfusun etnik, kültürel, dinsel ve dilsel karakteristiklerini değiştirme suretiyle tehdit eder.⁵⁰ O yüzden dışarıdan gelen grup toplumun “kendi”ne bir tehdit olarak görülür.

Nisan 1995, s.305–324; Caldwell ve Williams, *Seeking Security*.

⁴³ Sara De Master ve Michael Le Roy, “Xenophobia and the European Union”, *Comparative Politics*, Cilt 32, No.4, 2000, s.419–436. Joel S. Fetzer, *Public Attitudes towards Immigration in the United States, France and Germany*, Cambridge, Cambridge University Press, 2000. Joel S. Fetzer ve Christopher S. Soper, *Muslims and the State in Britain, France and Germany*, Cambridge, Cambridge University Press, 2005.

⁴⁴ Myron Weiner, *The Global Migration Crisis: Challenge to States and to Human Rights*, New York, Harper Collins, 1995.

⁴⁵ Charalambos Tsardanidis ve Gabriella Guerra, “The EU Mediterranean State, the Migration and the “Threat” from the South”, Russell King, Gabriella Lazaridis ve Charalambos Tsardanidis (Der.) *Eldorado or Fortress? Migration in Southern Europe*, Houndmills, MacMillan Press, 2000, s.321–344.

⁴⁶ Lauren M. McLaren, “Anti-immigrant Prejudice in Europe: Contact, Threat Perception, and Preferences for the Exclusion of Migrants”, *Social Forces*, Cilt 81, No.3, 2003, s.909–936, 915.

⁴⁷ Lauren M. McLaren, “Public Support for the European Union: Cost / Benefit Analysis or Perceived Cultural Threat?” *Journal of Politics*, Cilt 64, 2002, s.551–566.

⁴⁸ McLaren, “Public Support”. Irmina Matonyte ve Vaidas Morkevicus, “Threat Perception and European Identity Building: The Case of Elites in Belgium, Germany, Lithuania and Poland”, *Europe-Asia Studies*, Cilt 61, No.6, 2009, s.967–985.

⁴⁹ Sean Carey, “Undivided Loyalties: Is National Identity an Obstacle to European Integration?”, *European Union Politics*, Cilt 3, No.4, 2002, s.394.

⁵⁰ Buzan, *People, States and Fear*, s.447.

McLaren, sosyo-kültürel tehdidin, özellikle Sovyetler sonrası dünyada etnik ve dinsel kimliklerin kendilerini siyasal olarak ifade fırsatı bulmasına paralel olarak, köktendinci eğilimlere ve göç gerçeğine bağlı olarak ortaya çıktığını iddia etmektedir. 11 Eylül saldırıları sonrasında İslami köktendinciliğin Batıda önyargı ve korkunun hedefi olmasını ve steriyotipik bir İslam karşıtlığı başlamasına neden olduğunu ileri sürmektedir. Akram'ın da belirttiği gibi “İslam kaçınılmaz olarak ‘kutsal bir savaş’ ve terör ile ilintilendirildi”.⁵¹ Casanova, İslam'ın bu şekilde sunulmasını dinsel ve kültürel ötekiliğe duyulan korkuyu ve dışlamayı beraberinde barındıran “İslam korkusu” (*İslamofobi*) olarak tanımlanmaktadır.⁵² Dolayısıyla *İslamofobi* Batıya karşı en önemli tehditlerden biri olarak kabul edilmektedir.⁵³

Öte yandan iklim değişikliği hem bireysel hem de küresel güvenliğe yönelik ciddi bir başka tehdit olarak kabul edilmektedir. Ani hava değişimleri, salgın hastalıkların yayılması gibi durumlar göz önünde tutulduğunda, küresel ısınmanın bir sonucu olarak kabul edilen iklim değişikliği ozon tabakasının incelmeye, sera gazı salınımları veya biyolojik çeşitlilikte azalma gibi küresel boyutta; gıdaların besin değerlerinin azalması, morötesi ışınlarla maruz kalma ya da su kaynaklarının yetersizliği gibi konularda da bireysel boyutta kronik tehditler ortaya koymaktadır.⁵⁴ Bilim insanları küresel ısınmayı ve buna bağlı iklim değişikliğini ulusal ve uluslararası platformlarda çözüm aranması gereken küresel bir tehdit olarak tanımlarken, mücadele etmek için gerekli olan araçların “devletler, uluslararası sistem, özel sektör, hatta sivil toplum ve tüketiciler tarafından tasarlanması” gerektiğini vurgularlar.⁵⁵ Bu bağlamda çevresel tehditlere ve iklim değişikliğinin çevreyle ilgili etkilerine maruz kalanların esas itibarıyla bireyler olması kamuoyunu da ortak karar alma sürecine dâhil olması anlamını taşımaktadır.⁵⁶

⁵¹ Susan M. Akram, “The Aftermath of September 11, 2001: The Targeting of Arabs and Muslims in America”, *Arab Studies Quarterly*, Cilt 23, No.2–3, 2002, s.68.

⁵² Jose Casanova, “Religion, European Secular Identities and European Integration”, Timothy A. Byrnes ve Peter J. Katzenstein (Der.), *Religion in an Expanding Europe*, Cambridge, Cambridge University Press, 2006, s.65–93. Runnymede Trust Report, *Islamophobia: A Challenge for Us All*, London, Runnymede Publications, 1997, s.5.

⁵³ İslami köktendincilik ve İslamofobi tartışmaları için bkz. De Master ve Le Roy “Xenophobia and the European Union”; Fetzer ve Soper, *Muslims and the State*.

⁵⁴ Jorge Nef, *Human Security and Mutual Vulnerability*, Ottawa, International Development Research Center, 2002; Roland Paris, “Human Security: Paradigm Shift or Hot Air?” *International Security*, Cilt 22 No.2, 2001, s.54-89; Peter Schwartz ve Doug Randall, “An Abrupt Climate Change Scenario and Its Implications for United States National Security”, 2003, www.ems.org/climate/pentagon_climatechange.pdf (Erişim Tarihi 21 Haziran 2011).

⁵⁵ Alan Collins (Der.), *Contemporary Security Studies*, NY, Oxford University Press, 2007, s.198.

⁵⁶ Ebru Ş. Canan-Sokullu, “Climate Change as a Source of Human Insecurity: Comparing Turkish with Transatlantic Public Opinion”, *CPRS International Human Security Conference Series: Human Security: New Challenges, New Perspectives* “Human Security: New Challenges, New Perspectives Proceedings” Kadir Has Üniversitesi, İstanbul, Türkiye, Ekim 2011, s.601-625. David F. Layton ve Richard A. Levine “How Much Does the Far Future Matter? A Hierarchical Bayesian Analysis of the Public’s Willingness to Mitigate Ecological Impacts of Climate Change”, *Journal of the American Statistical Association*, Cilt 98, No.463, 2003; Jan Corfee-Morlot et al, “Global Warming in the Public Sphere”, *Philosophical Transactions: Mathematical, Physical and Engineering Sciences*, Cilt 365, No.1860, 2007, s.2761.

Terör tehdidi ise, örgütlü bir grup tarafından, siyasal amaçlarını gerçekleştirmek için kullanılan şiddetin genelde sivil halkı hedef aldığı ve devlet dışı aktörlerden kaynaklanan bir tehdittir ki,⁵⁷ küreselleşme ve özellikle 11 Eylül sonrası dönemde hedeflerinden, tekniklerine ve düşünsel kaynaklarına kadar terör tehdidinde bir çeşitlilik gözlenmektedir.⁵⁸ Terörle mücadele konusunda, sivil hak ve özgürlüklerle ilgili düzenlemeler, yerel güvenlik birimlerince yürütülen ön alıcı tedbirler ya da yargılama gibi önlemler ulus devletlerin uygulayabileceği yöntemlerken, istihbarat paylaşımı, antlaşmalar, ittifaklar gibi uluslararası işbirliği gerektiren mücadele yöntemleri de giderek önem kazanmıştır.⁵⁹ Kamuoyu ve terör literatürüne bakıldığında pek çok çalışma terör ile mücadelede siber terörden çevre terörüne kadar pek çok terör türüne karşı uluslararası işbirliğinin önemini vurgulamakla birlikte, bireylerin sadece ulusal bir tehdit değil, aynı zamanda terörü toplumsal ve bireysel güvenliğe yönelik bir tehdit olarak algıladığının da altını çizmektedir.⁶⁰

Özetle, bugün tehditlerin artık salt bir devlete, bölgeye ya da topluma yönelik olduğunu düşünmek yanıltıcı olacaktır. Nasıl ki bazı tehditler sadece bir devlete yönelmiş gibi görülsün de aslında küresel düzlemde bakıldığında tehdit zamanla komşu devletler ve toplumlar, hatta uzaktaki ticaret ortakları için bile soruna dönüşebilir. Örneğin, ABD dolarının değer kaybetmesi ya da Suriye'deki iç çatışmalar sadece ABD ve Suriye için bir sorun olarak kalamayacak, küresel toplum için bir sorun haline dönüşecektir. Aynı şekilde biyolojik ya da kimyasal saldırılar, uyuşturucu trafiği, etnik çatışmalar, makroekonomik istikrarsızlık, çevre felaketleri, siber savaşlar, ticari yapılara karşı girişilen siber vandalizm ya da göç küresel güvenlik alanında devletlerin tek başlarına mücadelem edemeyeceği tam tersi yoğunluklu ittifaklar kurarak mücadele etmesi gereken tehditlerdir.

Kamuoyunda NATO Algısı

Tehdit algısı ve ittifak kavramları bir arada düşünüldüğünde literatürdeki mevcut çalışmaların NATO ittifakını geleneksel askeri tehditler ile ilintilendirdiği ve kamuoyundaki NATO algısını NATO'nun çok taraflı katılımı yürüttüğü askeri operasyonlar bağlamında değerlendirdiği görülür. 1995'te Schlesinger Amerikan uluslararası ilişkilerinin yani dış müdahalecilik evresinin Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla kapandığını ve yeni Amerikan

⁵⁷ John Dugard, "International Terrorism: Problems of Definition", *International Affairs*, Cilt 50, No.1, Ocak 1974, s.67-81; Martha Crenshaw, "The Causes of Terrorism", *Comparative Politics*, Cilt 13, No.4, Temmuz 1981, s.379-399. Caldwell ve Williams *Seeking Security*; Collins *Contemporary Security Studies*.

⁵⁸ Enver Bozkurt ve Selim Kanat, *Uluslararası Toplumun Paradoksu: Terörizm, İnsan Hakları ve 11 Eylül Sonrası Meydana Gelen Değişiklikler*, Ankara, Asil Yayın, 2007, s.7-58; Giray Saynur Bozkurt, "Küreselleşme ve Terörizm" *Değişen Dünyada Uluslararası İlişkiler*, İdris Bal (Der.) Ankara, Lalezar, Kitabevi, 2006, s.549-559.

⁵⁹ İdris Bal, "Terörizm, Liberal Devlet ve Uluslararası İşbirliği", Bal, *Değişen Dünyada Uluslararası İlişkiler*, s.561-584.

⁶⁰ Richard C. Eichenberg, "Victory Has Many Friends: U.S. Public Opinion and the Use of Military Force, 1981-2005", *International Security*, Cilt 30, No 1, Yaz 2005, s.140-177; Alessandro Politi, "European Security: The New Transnational Risks", *Chailot Paper*, No.29, WEU ISS, Paris, 1997; CSIS, *Cyber Crime, Cyber Terrorism, Cyber Warfare: Averting an Electronic Waterloo*, Washington, DC, CSIS Press, 1998; Kirchner ve Sperling "The New Security Threats".

dış politikasının içe kapanmacılığa ve tek taraflılığa yöneldiğini ve buna paralel olarak Amerikan kamuoyunda da tek taraflılığa yönelik artan bir kamuoyu desteği olduğunu ileri sürdü.⁶¹ Buna karşılık Holsti 11 Eylül saldırılarının Amerikan dış politikasında “çok taraflılığa doğru artan destek” olduğunu iddia ederek Amerikan halkının müttefiklerle işbirliği istediğini ve dış müdahalede bundan destek alınması gerektiğini ileri sürdü.⁶²

Benzer biçimde Soğuk Savaş sonrası kamuoyu araştırmaları ve çok taraflılık ile ilgili çalışmalar özellikle NATO algısının uluslararası meşruiyet, ahlaki, toplumsal, ekonomik maliyet ve yükümlülüklerin paylaşımı ile ilintilendirildiğini tespit etmiştir.⁶³ Ruggie çok taraflılığı “üç ya da daha fazla devletin genel ilkeler etrafında bir araya gelerek kurumsal olarak koordine edildiği biçim” olarak tanımlarken,⁶⁴ Wittkopf “militan-işbirlikçi uluslararasılık” tipolojisini geliştirmiş ve daha pek çok çalışma Amerikan kamuoyunda NATO çerçevesinde girilen çok taraflı operasyonların daha geniş kamuoyu desteği bulunduğunu tespit etmiştir.⁶⁵ Buna karşılık Schlesinger kamuoyunda tek taraflı girişimlerin daha fazla destek bulunduğunu ve herhangi bir tehdit karşısında NATO ittifakının gerekli olmadığı görüşünü benimsemektedir.⁶⁶ Devlet kendini antlaşmalar, ittifaklar gibi herhangi bir dış unsurla bağlı hissetmemelidir. Bu görüşe göre herhangi bir dış politika kararı verilirken ya da herhangi bir tehdidi bertaraf etmek için askeri seçeneğe başvurulurken, meşruiyet ya da çerçeve unsuru olarak NATO’ya gerek yoktur. Tam aksine NATO yerine meşruiyeti ortaya koyması gereken varlığın BM olması gerektiğine dair de bir kanı ortaya çıkmaktadır.⁶⁷ Tüm bu tartışmalar ekseninde kamuoyunda NATO algısını, ittifak

⁶¹ James R. Schlesinger, “Now-A Tougher US” *US News and World Report*, 26 Mayıs 1995, s. 5. Ayrıca NATO ve kamuoyu konusunda bir çalışma için bkz. Gregory Flynn ve Hans Rattinger (Der.) *The Public and Atlantic Defence*, Totowa, NJ: Rowman and Alanheld, 1985.

⁶² Ole R. Holsti, “A Return to Isolationism and Unilateralism? American Public Opinion, Pre- and Post- September 11” *Centennial Meeting of the American Political Science Association Konferansı*, 27–31 Ağustos 2003, Philadelphia, PA. ABD, s. 2.

⁶³ Richard Sobel, “Portraying American Public Opinion toward the Bosnia Crisis” *Harvard Journal of Press/Politics* Cilt 3, No 2, 1998, s. 16-33; Eugene R. Wittkopf, *Faces of Internationalism: Public Opinion and American Foreign Policy*, Durham, NC, Duke University Press, 1990; Ronald H. Hinckley, “Public Attitudes toward Key Foreign Policy Events” *Journal of Conflict Resolution* Cilt 32, 1988, s.295-318; William O. Chittick, Keith R. Billingsley ve Rick Travis, “A Three Dimensional Model of American Foreign Policy” *International Studies Quarterly* Cilt 39, 1995, s.313-331; Russett, *Controlling the Sword*.

⁶⁴ John G. Ruggie, “Multilateralism: The Anatomy of an Institution” John G. Ruggie (Der.) *Multilateralism Matters: The Theory and Praxis of an Institutional Form* New York, Columbia University Press, 1993, s.11.

⁶⁵ Ronald H. Hinckley, *People, Polls, and Policy Makers: American Public Opinion and National Security* NY: Lexington Books, 1992; Alvin Richman, “The Polls-Trends: American Support for International Involvement: General and Specific Components of Post-Cold War Changes” *Public Opinion Quarterly* Cilt 60, 1993, s.305-321; Wittkopf, *Faces of Internationalism*; John E. Rielly, *American Public Opinion and US Foreign Policy 1995* Chicago, Chicago Council on Foreign Relations, 1995.

⁶⁶ Schlesinger “Now-A Tougher US”.

⁶⁷ Klaus Dicke, “Peace Through International Law and the Case of Iraq” Gerhard Beestermöeller ve David Little (Der.) *Iraq: Threat and Response* Munster, Transaction Publishers, LIT, 2003, s.11-29; Hans J. Giessmann, “The Dubious Legitimacy of Preventive Military Action against Iraq” Gerhard Beestermöeller ve David Little (Der.) *Iraq: Threat and Response* Munster,

kavramı, hangi koşullarda ve durumlarda NATO'nun bir gereksinim olduğu ve tehditlerle ilintilendirildiğinde bu algının nasıl şekillendiği hem normatif hem de ampirik olarak çalışması gereken konulardır.

Yöntem ve Veriler

Bu çalışma, Türk kamuoyundaki NATO algısını ve bu algıdaki değişimleri 2004 ile 2010 yılları aralığında incelemektedir. Çalışmada Alman Marshall Fonu (*German Marshal Fund-GMF*) ve *Compagnia di San Paolo* tarafından finanse edilen Transatlantik Eğilimler Araştırması (TEA) verileri analiz edilmektedir.⁶⁸ Veri seçimindeki en önemli ölçüt, test edilecek tüm bağımlı, bağımsız ve kontrol değişkenlerinin işlemselleştirilmesi için gerekli soruların her yıl için, birbirinin aynı soru kalıpları ile ölçülmesi ve böylelikle yıllara dayalı kıyaslanabilirliğindeki geçerliliğin yüksek olmasıdır.

Bağımlı Değişken

Transatlantik Eğilimler Araştırmaları 2004'den bu yana her yıl, bir güvenlik ve savunma ittifakı olan NATO'nun uluslararası barış ve güvenlik korumadaki rolü ve gerekliliği konusunda kamuoyunda hâkim eğilimleri tespit etmektedir. Bu makalede, bağımlı değişken olarak analiz edilecek olan NATO'nun ülke savunması için hala gerekli olup olmadığına dair algı "*Bazı insanlar NATO'nun ülkemizin güvenliği için hala gerekli olduğunu söylemektedir. Bazıları ise NATO'nun ülkemizin güvenliği için artık gerekli olmadığını söylemektedir. Sizin görüşünüz bu görüşlerden hangisine daha yakındır?*" sorusu ile işlemselleştirilmiştir.⁶⁹ Bu değişken (1) "NATO ülke güvenliği için gereklidir" ve (0) "NATO ülke güvenliği için gerekli değildir" cevap kategorileri itibarıyla nominal ölçme seviyesindedir.⁷⁰

Bağımsız Değişkenler

Analize dâhil edilecek bağımsız değişkenler, dış politika tehditleri ve bunların ülke ya da birey güvenliğine yönelttikleri tehditler, küresel güç dengelerindeki dönüşüm nedeniyle NATO ittifakına alternatif teşkil edebilecek AB ya da ABD liderliği konuları ile ilintilendirilen bağımsız değişkenlerden oluşmaktadır.

Transaction Publishers, LIT, 2003, s.29–41.

⁶⁸ Her yıl seçkisiz olarak oluşturulmuş 18 yaşın üzerindeki örneklem büyüklükleri: N₂₀₀₄: 1006; N₂₀₀₅: 1021; N₂₀₀₆: 1005; N₂₀₀₇:1000; N₂₀₀₈: 1000; N₂₀₀₉: 1002; N₂₀₁₀: 1003. Veri setleri, TEA tarafından tavsiye edilen yaş, cinsiyet ve son mezun olunan eğitim seviyesi faktörleri hesaplanarak ağırlıklandırılmıştır. Verilere www.transatlantictrends.org adresinden ulaşılabilir.

⁶⁹ Görüşülen kişinin NATO'nun ne olduğunu sorması durumunda "*NATO Birliği Amerika Birleşik Devletleri, Kanada ve birçok Avrupa ülkesinin katılımı ile kurulmuş bir ittifaktır*" şeklinde açıklama getirilmiştir. 'Bilmiyorum/Fikrim yok' ve 'Cevap vermek istemiyorum' kategorileri analizden çıkartılmıştır.

⁷⁰ Bu makaledeki tüm tekrar kodlama işlemleri ve TEA verilerinin analiz bulguları ve yorumu yazara aittir.

İlk bağımsız değişken grubu olan ‘makro tehditler’ grubu kişilerin ulusal ya da uluslararası düzeyde karşılaştıkları “İslami köktendincilik”, “uluslararası terörizm”, “çok sayıda göçmen ve mülteci gelmesi”, “küresel hastalıkların yayılması”, “büyük bir ekonomik kriz” ve “küresel ısınma” ile ilgili tehdit algılarını ölçmektedir. TEA bu konuları ölçebilmek için “*Şimdi size önümüzdeki 10 yıl içinde Avrupa’ya yönelik muhtemel uluslararası tehditlerden oluşan bir liste okuyacağım. Lütfen her biri için ne düşündüğünüzü (1) çok önemli bir tehdit, (2) önemli bir tehdit ya da (3) hiç önemli bir tehdit değil ifadelerini kullanarak söyler misiniz?*” sorusunu 2004, 2005 ve 2006 yıllarında yöneltmiştir. Bu sorulardan oluşan bağımsız değişkenlerin etkileri Model II’de incelenmektedir.

2005, 2007 ve 2008 yıllarında bireylere yöneltilebilecek tehdit algısı ile ilgili ‘mikro tehditler’ grubu sorusu “*Önümüzdeki 10 yıl içerisinde okuyacağım tehlikelerden her birinin sizi kişisel olarak etkilemesi ne derece olasıdır? Çok olası (1), Biraz olası (2), Çok olası değil (3) ve Hiç olası değil (4)*” şeklinde yöneltilmiştir. Bu cevap kategorileri dikotomik olacak şekilde “olası” (1 ve 2 = 1) ve “olası değil” (3 ve 4 = 0) şeklinde tekrar kodlanmıştır. Bireysel tehdit algısı sorularından oluşan bağımsız değişkenler Model III’de analiz edilmektedir. 2005 yılında hem ulusal/uluslararası tehdit soruları hem de bireysel bağlamda aynı soruları yöneltmesi nedeniyle altı tehdit teması için “bireysel (mikro)”*“ulusal (makro)” tehdit algısı etkileşimleri hesaplanmış ve bunların etkileri Model IV’te incelenmiştir.

ABD ve AB’nin küresel lider olarak ne derece benimsedikleri ve bu iki aktöre karşı duyulan yakınlık hisleri de transatlantik ittifakının değerlendirilmesi konusunda bilişsel açıdan önem taşıdığından her iki aktör için duyulan ‘yakınlık derecesi’ ile bunların küresel liderlikleriyle ilgili tercihleri de bağımsız değişkenler olarak analize dâhil edilmiştir. “*Yakınlık hissi*”, “*Şimdi sizden ABD / Avrupa Birliği’ni 100’ün ‘çok olumlu düşünüyorum’, sıfır’ın ‘çok olumsuz düşünüyorum’ 50’nin ise ‘ne olumlu ne olumsuz düşünüyorum’ anlamına geldiği bir skala üzerinden değerlendirmenizi isteyeceğim. Sıfırla yüz arasında herhangi bir puan verebilirsiniz. Eğer o ülke ya da kurum hakkında hiçbir fikriniz yoksa ya da o ülke ya da kurumu hiç duymadıysanız lütfen belirtiniz*” termometre sorusu ile ölçülmüştür. Bu soruya verilen cevaplar, 0–25 derece (4), 26–50 derece (3), 51–75 derece (2) ve 76–100 derece (1) şeklinde olumsuzdan olumlu fikre doğru tekrar kodlandı. ABD ve AB’nin liderliği ile ilgili tercihler her ikisi için de ayrı ayrı “*uluslararası konularda güçlü bir liderlik göstermesi iyi midir? Çok iyidir (1), Oldukça iyidir (2), Pek iyi değildir (3) ve Hiç iyi değildir (4)*” sorusu ile ölçülmüştür. Bu soruların cevapları ‘pozitif’ ve ‘negatif’ olmak üzere dikotomik olarak yeniden kodlanarak kukla değişkene döndürülmüştür. Yeni “yakınlık hissi” ve “liderlik” kukla çarpımları hesaplandıktan sonra bunların karşılıklı etkileşimleri analizdeki tüm modellerde test edilmiştir.

TEA’da 2005 yılında NATO ittifakı ile ilgili dört ayrı soru yöneltmiştir. Deneklerin çeşitli koşullarda NATO ittifakına verdikleri desteğin gözlemlendiği sorular: “*Lütfen her bir soru için katılıp katılmadığınızı belirtiniz: a) NATO askeri operasyonları daha meşru kılar b) NATO demokratik ülkelerin birlikte hareket etmesine olanak verir c) NATO Avrupa devletlerini askeri bir operasyon başlatmayı düşünmesi durumunda ABD’yi etkilemesine olanak verir d) NATO ABD güdümünde bir ittifaktır ve Avrupa kendi bağımsız savunma ittifakını kurmalıdır*” olarak sorulmuştur. Cevap kategorileri ‘katılıyorum’ (1) ve ‘katılmıyorum’ (0)

olarak tekrar kodlandıktan sonra dikotomik olarak düzenlendikten sonra, NATO'nun askeri meşruiyet kaynağı olması, demokratik ülkelerin ortak platformu olması, ABD hegemonyası ve alternatif AB ordusu konuları ile ilgili soruların kamuoyu tercihlerine yansımaları Model V'te analiz edilmiştir.

Son olarak, birçok çalışma sosyo-demografik değişkenlerin kamuoyunun dış politika değerlendirme ve tercihlerini önemli ölçüde etkilediğini ortaya koyar.⁷¹ Bunu esas alarak, bu çalışmada dört önemli sosyo-demografik değişkenin etkileri de mercek altına alınmıştır. Kamuoyundaki hâkim tutumların mikro dinamikleri sırasıyla, “ideolojik konumlandırma”, “yaş”, “cinsiyet” ve “eğitim seviyesi”dir.⁷²

Modeller

Yukarıda tanımlanan bağımsız değişken grupları göz önünde tutulduğunda beş adet iki sonuçlu lojistik regresyon (*binary logistic regression*) modeli oluşturulmuştur.

Model I: Logit (NATO algısı) = f (ABD'ye yakınlık*ABD liderliği, AB'ye yakınlık*AB liderliği, yaş, cinsiyet, eğitim, ideoloji)

Model II: Logit (NATO algısı) = f (ABD'ye yakınlık*ABD liderliği, AB'ye yakınlık*AB liderliği, makro tehdit_{İslami köktendincilik}, makro tehdit_{Göçmen ve mülteciler}, makro tehdit_{Uluslararası terörizm}, makro tehdit_{Küresel hastalıkların yayılması}, makro tehdit_{Ekonomik kriz}, makro tehdit_{Küresel ısınma}, yaş, cinsiyet, eğitim, ideoloji)

Model III: Logit (NATO algısı) = f (ABD'ye yakınlık*ABD liderliği, AB'ye yakınlık*AB liderliği, mikro tehdit_{İslami köktendincilik}, mikro tehdit_{Göçmen ve mülteciler}, mikro tehdit_{Uluslararası terörizm}, mikro tehdit_{Küresel hastalıkların yayılması}, mikro tehdit_{Ekonomik kriz}, mikro tehdit_{Küresel ısınma}, yaş, cinsiyet, eğitim, ideoloji)

⁷¹ Benjamin I. Page ve Calvin C. Jones, “Reciprocal Effects of Policy Preferences, Party Loyalties, and the Vote”, *American Political Science Review* Cilt 73, 1979, s.1071–90; Gregory B. Markus ve Philip Converse, “A Dynamic Simultaneous Equation Model of Electoral Choice”, *American Political Science Review* Cilt 73, 1979, s.1055–70.

⁷² “İdeolojik konumlandırma” sağ-sol cetveli olarak adlandırılan “aşırı sol”dan “aşırı sağ”a (1'den 7'ye) uzanan 7 puanlı bir Likert ölçeğidir. Bu skaladaki değerlikleri 1–2 “sol”, 3–5 “merkez” ve 6–7 “sağ” olacak şekilde tekrar kodlandıktan sonra “sağ” kategorisi referans kategorisi olacak şekilde kukla değişken olarak dönüştürüldü. “Eğitim seviyesi”, kişilerin en son tamamladıkları eğitim durumlarını 5 seviyeli bir ölçeğe göre belirler. Bu seviyeler; “ilköğretim ve altı”, “biraz orta öğretim”, “lise mezuniyeti”, “üniversite mezuniyeti”, “yüksek lisans ve üstü (Master ve doktora)”. Her bir eğitim seviyesini ayrı ayrı kukla değişken olarak kodladıktan sonra “yüksek lisans ve üstü (Master ve doktora)” cevap kategorisini referans kategorisi olarak analizlerin dışında bırakıldı.

Model IV: Logit (NATO algısı) = f (ABD'ye yakınlık*ABD liderliği, AB'yeyakınlık*AB liderliği, (makro*mikro)_{İslamiköktendincilik}, (makro*mikro) Göçmen ve mülteciler, (makro*mikro)_{Uluslararası terörizm}, (makro*mikro)_{Küresel hastalıkların yayılması}, (makro*mikro)_{Ekonomik kriz}, (makro*mikro)_{Küresel ısınma}, yaş, cinsiyet, eğitim, ideoloji)

Model V: Logit (NATO algısı) = f (ABD'ye yakınlık*ABD liderliği, AB'ye yakınlık*AB liderliği, NATO-askeri meşruiyet, NATO-demokrasi, NATO-ABD hegemonyası, NATO-AB ordusu, yaş, cinsiyet, eğitim, ideoloji)

Bu makalede analiz edilen modelleri test etmek için TEA 2004–2010 yılları arasındaki her bir veri seti birleştirilerek havuzlanmış (*pooled*) veri kümesi elde edilmiştir.⁷³ Her model, nominal bağımlı değişken ile bağımsız değişken grupları arasındaki ilişkiyi analiz etmeye olanak sağlayan iki sonuçlu lojistik regresyon tekniği ile analiz edilmiştir.⁷⁴ Logit modelleri NATO'nun gerekliliğinin ne derece önemli olduğunu çalışabilmek için uygun bir tekniktir. Tüm modellerin analizi için regresyon metodu olarak bağımsız değişkenleri bir blok olarak tek adımda girilip değerlendirildiği metod olan “enter” metodu kullanılmıştır. Böylece, adimsal bir işlem yapılmayıp, tüm değişkenlere ait katsayının önemliliği tek adımda istatistiksel olarak değerlendirilmektedir.⁷⁵ Pozitif ve negatif görüşler, sırasıyla, *NATO gereklidir (1)* ve *NATO gerekli değildir (0)* şeklinde kodlanarak her bir değişkenin analizde aldığı pozitif *B* değeri NATO'nun gerekliliği cevabının olasılığını arttırırken, negatif *B* değerleri NATO karşıtlığına delalet etmektedir. Standard hatalar üstünlük oranı (*odds ratio*) için talep edilen yüzde 95 güven aralığını tahmin etmek için gerekli olan parametrelerin hesaplanmasına yardımcı olmuştur.⁷⁶

Ampirik Analiz

Lojistik regresyon analizine başlamadan önce, bağımsız değişkenlerin birbiriyle ne derece lineer olarak ilişkide olduklarını tespit etmek için doğrusal bağlantı (*collinearity*) testi

⁷³ Araştırmada havuzlanmış veri kümesi kullanıldığından, yatay-kesit verilerinden kaynaklanabilecek değişen varyans sorununu gidermek için değişkenler kendi standart sapmalarına bölünerek ağırlıklandırıldı. Analizde kullanılan tüm değişkenlerin betimsel istatistikleri hesaplanmıştır. Makale alanını ekonomik kullanma amacıyla makalede gösterilmemekle birlikte istenildiği takdirde yazardan temin edilebilir.

⁷⁴ Marija J. Norušis, SPSS 14.0 Advanced Statistical Procedures Companion, NJ: Prentice Hall, 2005. s.26; Andy Field Discovering Statistics Using SPSS, London, Sage, 2005; Nancy Leech, Karen C. Barrett ve George A. Morgan, SPSS for Intermediate Statistics: Use and Interpretation, Mahwah, New Jersey, Lawrence Erlbaum Associates, 2005, s. 109.

⁷⁵ Cemil Çolak, M. Cengiz Çolak, Mehmet N. Orman, “Koroner Arter Hastalığının Tahmininde Lojistik Regresyon Modeli Seçim Yöntemlerinin Karşılaştırılması” *Anadolu Kardiyoloji Dergisi*, Cilt 7, 2007, s.6–11; Field, *Discovering Statistics*, s.226–227.

⁷⁶ *Odds* oranı için, Yıldır Atakurt, “Lojistik Regresyon Analizi ve Tıp Alanında Kullanımına İlişkin Bir Uygulama, *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası* Cilt 52, Sayı 4, 1999, s.191–199. Güven aralık değerleri ve *Wald* değerleri Tablo 2'de sunumu anlaşılır kılmak için gösterilmemektedir. Bu bilgiler, yazardan temin edilebilir.

yapıldı. Menard'ın ileri sürdüğü gibi 0.1'in altındaki tolerans değerleri ciddi doğrusal bağlantı sorununa işaret eder.⁷⁷ Fakat Myers'a göre varyans enflasyon faktörü (VIF) 10'dan yüksekse sorun var demektir. Bu makalede, her model için gerek VIF gerekse tolerans değerleri belirtilen aralıklar içerisinde olduğundan doğrusal bağlantı sorunu gözlenmemiştir.⁷⁸ Değişkenler arası bir doğrusal bağlantı olmaması nedeniyle tüm modellerin analizinde “enter” metodu kullanıldı.⁷⁹

Lojistik regresyon analizinin tüm modeller için parametre tahminleri makalenin sonunda yer alan Tablo 2'de gösterilmektedir. Model I, kişilerin ABD ve AB'ye duydukları yakınlık ve onların küresel liderliklerine verdikleri desteği, kontrol değişkenleri ile birlikte analiz etti.⁸⁰ Model I'de, ABD ve AB'ye duyulan yakınlık ve bu iki transatlantik gücün de uluslararası konularda etkinlik göstermesini tercih edenlerin, NATO'nun hala uluslararası platformda güvenliğin korunması için gerekli olduğu görüşünü benimsedikleri görüldü. ABD ve AB'ye duyulan yakınlık hissi ile etkileşim içinde olan bu iki aktörün uluslararası liderliğine verilen desteğin bir birim artması NATO'ya verilen desteğin de sırasıyla .074 ve .089 kat arttığı görüldü (Model I). Model I'de yıl bazında yapılan bu incelemede 2005–2010 aralığında bu etkinin giderek azaldığı gözlemlendi. Sosyo-demografik etmenlerin NATO algısına etkisi incelendiğinde, Model I'de sol görüşlü olmanın haricinde, NATO algısı üzerinde hiçbir demografik farklılığın istatistikî olarak anlamlı bir etkisi gözlenmedi. Buna göre, sol görüşlü kişilerin NATO'ya karşıt olduğu bulundu.

Model 2'de, ABD ve AB hakkındaki liderlik algısı ve duyulan sempati değişkenleri ve kontrol değişkenleri sabit olmak üzere makro düzlemde uluslararası güvenliğe yönelik “İslami köktendincilik”, “uluslararası terörizm”, “çok sayıda göçmen ve mülteci gelmesi”, “küresel hastalıkların yayılması”, “büyük bir ekonomik kriz” ve “küresel ısınma” tehditleri karşısında Türkler'in NATO ittifakı çerçevesinde güvenlik tercihleri analiz edildi. Buna göre, Türklerin NATO'ya verdiği destek sadece “uluslararası terörizm” tehdidi olasılığı karşısında istatistiksel olarak anlamlı bir oranda artış gösterdi ($B = .698, p < .01$). Küresel terörün önümüzdeki 10 yıl içerisinde önemli bir tehdit olacağına ilişkin korkunun bir birim artması durumunda, NATO ittifakının gerekliliğine duyulan inancın da .698 birim arttığı gözlemlendi. Diğer makro tehdit olasılıklarının ise istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde NATO algısına etki etmediği de bulgular arasındaydı.

⁷⁷ Scott Menard, *Applied Logistic Regression Analysis*, Sage University Paper Series on Quantitative Applications in the Social Sciences, Thousand Oaks, CA, Sage, 2001.

⁷⁸ Raymond Myers, *Classical and Modern Regression with Applications*, Boston, MA, Duxbury, 1990.

⁷⁹ Ming-Hui Chen ve Dipak K. Dey, “Bayesian Modeling of Correlated Binary Responses via Scale Mixture of Multivariate Normal Link Functions”, *Sankhya, Series A*, Cilt 60, 1998, s. 322-343; Ming-Hui Chen ve Dipak K. Dey, “Variable Selection for Multivariate Logistic Regression Models”, *Journal of Statistical Planning and Inference*, Cilt 111 2003, s. 37-55.

⁸⁰ Bu analizde ABD veya AB'ye duyulan yakınlık NATO'ya verilen desteğin pozitif bir önkoşulu olarak otomatik olarak öngörülmemektedir. Bu nedenle küresel liderlik ve yakınlık termometresi sorularının etkileşimleri hesaplanmıştır. Dolayısıyla Model I'de regresyon metodu olarak bağımsız değişkenlerin bir blok olarak tek adımda girilip değerlendirildiği metot olan “enter” metodu kullanılmıştır. Bkz. Çolak, Çolak ve Orman, “Koronar Arter Hastalığının Tahmininde” s.7.

Üçüncü model, tehdit algısını 2005, 2007 ve 2008 TEA'ya dâhil edilen bireysel güvenlik bağlamında ölçtü ve mikro tehdit algısının NATO desteği ya da karşıtlığına yaptığı etkiyi inceledi. Tablo 2'te gösterildiği gibi Türkler kendilerine yönelik realist ya da sembolik tehdit arz edebilecek büyük göç dalgaları, mülteci akımları ya da küresel bir salgın hastalık karşısında NATO'nun gerekliliğini daha da önemsediler. Model II'deki makro tehdit algısına kıyasla, Model III'ün ortaya koyduğu bulgu, Türk kamuoyundaki NATO algısında anlamlı rolü olan tehdit algısı ülke ya da küresel sistemden çok bireysel güvenlik ile ilgiliydi. Gerek Model II gerekse Model III'te İslami köktendincilik, ekonomik kriz ya da küresel ısınma gibi üzerinde durulan tehditlerin NATO algısı üzerinde istatistiksel olarak herhangi anlamlı etkisine rastlanmadı ($p > .05$). Öte yandan, mikro ve makro tehdit etkileşiminin NATO sempatisi ya da karşıtlığına olan etkisini test eden Model IV'te büyük ölçekteki göç dalgalarının ve terör tehditlerinin hem bireye hem ülkeye yönelik birleşik tehditleri Türklerin bu tehditler karşısında bir rol oynayacağını umdukları NATO'ya destek vermelerine neden oldu.

Son olarak Model V, sadece NATO ile ilgili dört koşul altında NATO'ya verilen desteği modelledi. Tablo 2'te gösterildiği gibi, NATO'nun onay ve destek verdiği askeri operasyonları daha meşru kabul edenler ve NATO'nun demokratik ülkelere birlikte hareket etme olanağı veren bir teşkilatlanma olduğu fikrini benimseyenlerin NATO'nun Türkiye'nin güvenliği için bir gereklilik olduğu görüşüne verdikleri destek arttı. Meşruiyet ve demokrasi bağlamında gözlenen etki, NATO'yu Avrupa ve ABD arasında bir mücadele platformu olarak düşünmek söz konusu olduğunda herhangi bir anlamlı etkiye yol açmadı.

Sonuç

Bu makale, Transatlantik Eğilimler Araştırması verilerini analiz ederek Türk kamuoyunun NATO'ya yönelik tutumunu 2004–2010 yılları arasında incelemiştir. Elde edilen bulgular, Türk kamuoyunun yumuşak güvenlik bağlamında işaret edilen ve özellikle Soğuk Savaş sonrası dönemde önem kazanan bazı uluslararası güvenlik tehditlerine karşı, müttefiklerle birlikte askeri güç kullanımını gerektirebilecek öncelikte olan ortak güvenlik konuları arasında değerlendirdiği ortaya koymaktadır.

Bu çalışmada, Türk kamuoyunda NATO'nun ülke güvenliği için 'gerekli' olduğu düşüncesinin her yıl biraz daha zayıfladığı tespit edilmiş ve bu eğilime yol açtığı düşünülen tehdit faktörünün etkisi araştırılmıştır. Analizde, sosyo-demografik olarak sol görüşlü kişilerin daha ziyade NATO karşıtı oldukları gözlenmekle birlikte, eğitim seviyesinin, bireylerin yaş ya da cinsiyetinin NATO algısı üzerinde etkili olmadığı tespit edilmiştir. Oysa NATO algısını sadece siyasal ideoloji bağlamında değerlendirmek indirgemeci bir yaklaşım olacaktır. Sosyo-demografik etmenlerin de kontrol edildiği bu makalede uluslararası ittifakların varoluş nedenleri arasında en önemlilerinden birisi olarak kabul edilen tehdit algısının ittifakların gerekliliği üzerindeki tutumlarda doğrudan, fakat heterojen bir etkisinin olduğu gözlenmiştir. Küresel ölçekte düşünüldüğünde NATO'yu elzem kılan ortak tehdit uluslararası terörle mücadele ihtiyacı iken, bireylerin kendilerine yönelebilecek tehditler karşısındaki tercihleri daha farklıdır. Türkler bireysel güvenlik bağlamında dışarıdan gelebilecek mülteci akımlarına ya da kontrolsüz göçmen dalgalarına

karşı NATO'ya başvurmanın gerekliliğini ifade etmişlerdir. Keza sınır aşan bir diğer tehdit olan salgın hastalıklar karşısında da NATO'nun gerekliliği de aynı şekilde tekrar vurgulanmıştır.

Bu makalenin önemli bulgularından bir tanesi şudur: NATO'nun askeri operasyonlar için bir meşruiyet kaynağı sağladığını ve ittifakın demokratik devletler için bir ortak karar alma platformu olduğunu düşünenler, NATO'nun gerekline duydukları inancı vurgulamışlardır. Bu da NATO'nun hala askeri bir savunma platformu olduğuna dair kanaatin kuvvetli olduğunu bize hatırlatmaktadır. Öte yandan liberal kuramın en temel sacayaklarından olan uluslararası örgütlerin işbirliği ve dayanışmayı arttırarak uluslararası barışı pekiştirdiği varsayımının Türk kamuoyu ve NATO örneğinde doğrulandığını da düşünmemiz gerekmektedir. Bu araştırmanın üzerinde dikkatle durulması gereken bir diğer bulgusu, NATO'nun Soğuk Savaş döneminde tartışmasız liderliğini üstlenen ABD ile Soğuk Savaş sonrası dönemde alternatif bir transatlantik güç olarak değerlendirilen AB'yi karşılaştırdığımızda, Türklerin Amerika ya da AB yanlısı tutumlarının NATO konusunda bir ikileme neden olup olmadığını tespitidir. Şöyle ki; ne *Amerikacı* ne de *ABci* bir tavır sergilemeyen Türklerin aslında her iki güce duydukları güven ve yakınlık hislerinin bir sonucu olarak NATO'yu kayıtsız bir şekilde benimsedikleri gözlenmektedir. Fakat Türk kamuoyunda NATO'nun ABD-AB yanlılığı ekseninde vazgeçilmez oluşu giderek etkisini yitirmektedir. Tersten bir okuma yaparsak, ABD ya da AB'ye yönelik tutumlarda olası bir değişim Türklerin NATO karşısındaki tutumlarını da kuvvetle değiştirebilir.

Bu araştırmada ortaya konan bulgular ışığında Türk kamuoyunun NATO'ya yönelik tutumlarını daha ziyade konjonktürel olarak değerlendirmemiz gerektiği sonucuna varmak yanlış olmayacaktır. Tehdit algısının yön verdiği NATO karşıtlığı ve sempatisi aynı ölçüde Türklerin NATO'nun başat aktörlerine duydukları hisler ile de yakından ilintilidir. Bu doğrultuda Türkiye'nin NATO'ya üyeliğinin 60. yılında NATO'nun daha sıkı bir kamu diplomasisi yürütmesi ve bunu yaparken NATO ile Türkiye arasındaki ortak bağların önemine ve Türkiye'nin NATO için gerekliliğine vurgu yapması Türk kamuoyu üzerinde etkili olabilir. Fakat NATO'nun kontrol altında doğrudan tutamayacağı konu uluslararası konjonktürdür. Küresel tehditlerin çeşitliliği, bunlara yanıt vermede karşılıklı bağımlılığa duyulan ihtiyaç ve küresel güç dengeleri, NATO algısı ile ilgili kompozisyonunun vazgeçilmez unsurları olarak önemini koruyacaktır. Liberal demokratik ülkelerde kamuoyu tercihlerinin dış politika yapımındaki normatif etkisi düşünüldüğünde Türk kamuoyunun Türkiye'nin altmış yıldır sadık bir üyesi olduğu NATO ile geleceği üzerinde önemli derecede etkilemesi kaçınılmazdır.

Kaynakça

- Akram, Susan M., "The Aftermath of September 11, 2001: The Targeting of Arabs and Muslims in America", *Arab Studies Quarterly*, Cilt 23, No 2-3, 2002.
- Aldrich, John, Jon Sullivan ve Eugene Borgida "Foreign Affairs and Issue Voting: Do Presidential Candidates 'Waltz Before a Blind Audience?'" *American Political Science Review* Cilt 83, No 1, 1989, s.123-141.
- Almond, Gabriel A., *The American People and Foreign Policy*, New York, Preager, 1950 [1960].
- Atakurt, Yıldır, "Lojistik Regresyon Analizi ve Tıp Alanında Kullanımına İlişkin Bir Uygulama, *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası* Cilt 52, Sayı 4, 1999, s. 191-199.
- Bal, İdris, "Terörizm, Liberal Devlet, ve Uluslararası İşbirliği" *Değişen Dünyada Uluslararası İlişkiler*, İdris Bal (der.) Ankara, Lalezar, Kitabevi, 2006, s. 561-584.
- Barnett, Michael ve Jack Levy, "Domestic Sources of Alliances and Alignments", *International Organisations*, Cilt 45, No 3, 1991, s. 369-395.
- Bieber, Florian ve Židas Daskalovski (der.), *Understanding the War in Kosovo*, London, Frank Cass, 2003, s. 146-165.
- Bozkurt, Enver ve Selim Kanat, *Uluslararası Toplumun Paradoksu: Terörizm, İnsan Hakları ve 11 Eylül Sonrası Meydana Gelen Değişiklikler*, Ankara, Asil Yayın, 2007, s.7-58.
- Bozkurt, Giray Saynur, "Küreselleşme ve Terörizm" *Değişen Dünyada Uluslararası İlişkiler*, İdris Bal (der.) Ankara, Lalezar, Kitabevi, 2006, s.549-559.
- Bölükbaşıoğlu, Süha, "The Enlargement of NATO and the Turkish Public Opinion", 1999, <http://www.nato.int/acad/fellow/97-99/bolukbasioglu.pdf>.
- Buzan, Barry et al., *Security: A New Framework for Analysis*, London, Boulder, 1998.
- Buzan, Barry, *People, States and Fear: An Agenda for International Security Studies in the Post-Cold War Era*, London, Harvester Wheatsheaf, 1991.
- Cable, Vincent, "What is International Economic Security?" *International Affairs*, Cilt 71, No 2. (Nisan 1995), s. 305-324.
- Caldwell, Dan ve Robert E. Williams, *Seeking Security in an Insecure World*, Maryland, Rowman and Littlefield, 2006.
- Canan-Sokullu, Ebru Ş. ve Çiğdem Kentmen, "Turkey in the EU?: An Empirical Analysis of European Public Opinion on Turkey's Protracted Candidacy", Armağan E. Çakır (der.) *A Sisyphian Story: Fifty Years of EU-Turkey Relations (1959-2009)*, London, Routledge, 2010, s. 105-134.
- Canan-Sokullu, Ebru Ş. ve Burcu Ertunç, "Türkler Nato'dan Uzaklaşıyor" BETAM Araştırma Notu No: 110 (8 Nisan 2011), <http://betam.Bahçeşehir.edu.tr/wp-content/uploads/2011/04/ArastırmaNotu110.pdf>.
- Canan-Sokullu, Ebru Ş., "Climate Change as a Source of Human Insecurity: Comparing Turkish with Transatlantic Public Opinion", *CPRS International Human Security Conference Series: Human Security: New Challenges, New Perspectives "Human Security: New Challenges, New Perspectives Proceedings"* Kadir Has Üniversitesi, İstanbul, Türkiye, Ekim 2011, s. 601-625.
- Carey, Sean, "Undivided Loyalties: Is National Identity an Obstacle to European Integration?" *European Union Politics*, Cilt 3, No 4, 2002, s. 387-413.
- Casanova, Jose, "Religion, European Secular Identities and European Integration", Timothy A. Byrnes ve Peter J. Katzenstein (der.), *Religion in an Expanding Europe*, Cambridge, Cambridge University Press, 2006, s. 65-93.
- Caspary, William R. "The Mood Theory: A Study of Public Opinion and Foreign Policy", *American Political Science Review* Cilt 64, No 2, 1970 Haziran, s. 536-547.

- Chen, Ming-Hui ve Dipak K. Dey, "Bayesian Modeling of Correlated Binary Responses via Scale Mixture of Multivariate Normal Link Functions", *Sankhya, Series A*, Cilt 60, 1998, s. 322-343.
- Chen, Ming-Hui ve Dipak K. Dey, "Variable Selection for Multivariate Logistic Regression Models", *Journal of Statistical Planning and Inference*, Cilt 111, 2003, s. 37-55.
- Chittick, William O., Keith R. Billingsley ve Rick Travis, "A Three Dimensional Model of American Foreign Policy" *International Studies Quarterly* Cilt 39, 1995, s. 313-331.
- Collins, Alan (der.), *Contemporary Security Studies*, NY, Oxford University Press, 2007.
- Conover, Pamela P., ve Stanley Feldman, "Emotional Reactions to the Economy: I'm Mad as Hell and I'm not Going to Take it Anymore", *American Journal of Political Science*, Cilt 30, No 1, 1986, s. 50-78.
- Converse, Philip E. "The Nature of Belief Systems in Mass Publics" David E. Apter (der.) *Ideology and Discontent*, New York, Free Press, 1964, s. 206-261.
- Corfee-Morlot, Jan et al., "Global Warming in the Public Sphere", *Philosophical Transactions: Mathematical, Physical and Engineering Sciences*, Cilt 365, No 1860, 2007.
- Crenshaw, Martha (1981) 'The Causes of Terrorism' *Comparative Politics*, Vol. 13, No 4. (Temmuz 1981), s. 379-399.
- CSIS, *Cyber Crime, Cyber Terrorism, Cyber Warfare: Averting an Electronic Waterloo*, Washington, DC, CSIS Press, 1998.
- Çarkoğlu, Ali and Melvin Hinich, "A Spatial Analysis of Turkish Party Preferences." *Electoral Studies* Cilt 25, No 2, 2006, s. 369-392.
- Çarkoğlu, Ali "Who Wants Full Membership? Characteristics of Turkish Public Support for EU Membership", Çarkoğlu, Ali and Barry Rubin (der.) *Turkey and the European Union: Domestic Politics, Economic Integration, and International Dynamics*, London, Frank Cass, 2003, s. 195-218.
- Çarkoğlu, Ali ve Kemal Kirişçi, "Civil Society, Public Opinion and Foreign Policy: Greek-Turkish Relations", Taciser Ulaş Belge (der.) *Voices for the Future, Civic Dialogue Between Turks and Greeks*, Istanbul, Bilgi University Press, 2004, s. 33-45.
- Çarkoğlu, Ali, "Societal Perceptions of Turkey's EU Membership. Causes and Consequences of Support for EU Membership", Nergis Canefe and Mehmet Uğur (der.), *Turkey and European Integration. Accession Prospects and Issues*, London, Routledge, 2004, s. 19-45.
- Çolak, Cemil, M. Cengiz Çolak ve Mehmet N. Orman, "Koronar Arter Hastalığının Tahmininde Lojistik Regresyon Modeli Seçim Yöntemlerinin Karşılaştırılması" *Anadolu Kardiyoloji Dergisi*, Cilt 7, 2007, s. 6-11.
- De Master, Sara ve Michael Le Roy, "Xenophobia and the European Union", *Comparative Politics*, Cilt 32, No 4, 2000, s. 419-436.
- Deutsch, Karl W. et al., *Political Community and the North Atlantic Area* Princeton, NJ, Princeton University Press, 1957.
- Dicke, Klaus, "Peace Through International Law and the Case of Iraq", Gerhard Beestermöller ve David Little (der.) *Iraq: Threat and Response* Munster, Transaction Publishers, LIT, 2003, s. 11-29.
- Duffield, John S., Cynthia Michota ve Sara Ann Miller, "Alliances", Paul A. Williams (der.), *Security Studies: An Introduction*, London, Routledge, 2008, s. 291-307, 301.
- Dugard, John, "International Terrorism: Problems of Definition", *International Affairs*, Cilt 50, No 1, Ocak 1974, s. 67-81.
- Eichenberg, Richard C., *Public Opinion and National Security in Western Europe: Consensus Lost?* London, MacMillan Press, 1989.

- Eichenberg, Richard C., "Victory Has Many Friends: U.S. Public Opinion and the Use of Military Force, 1981-2005", *International Security*, Cilt 30, No 1, Yaz 2005, s. 140-177.
- Eralp, Atila, "Turkish Perceptions of NATO", 1997, <http://www.nato.int/acad/fellow/95-97/eralp.pdf>.
- Esmer, Yılmaz "Türk Kamuoyu ve Avrupa", Bülent Gökay (der.) *Türkiye Avrupa Birliği'nin Neresinde? Gümrük Birliği Anlaşmasının Düşündürdükleri*, Ayraç Yayınevi, İstanbul, 1997, s. 124-135.
- Everts, Philip E. ve Pierangelo Isernia (der.) *Public Opinion and International Use of Force*, London, Routledge, 2001.
- Everts, Philip E. "The "Body Bag Hypothesis" as an Alibi: Public Support for UN Military Operations in the Netherlands: The Case of Bosnia-Herzegovina" *Politics, Groups and the Individual*, 1996, Cilt 6, s. 57-84.
- Fetzer, Joel S. ve Christopher S. Soper, *Muslims and the State in Britain, France and Germany*, Cambridge University Press, Cambridge, 2005.
- Fetzer, Joel S. *Public Attitudes towards Immigration in the United States, France and Germany*, Cambridge University Press, Cambridge, 2000.
- Field, Andy, *Discovering Statistics Using SPSS*, London, Sage, 2005.
- Flynn, Gregory ve Hans Rattinger (der.) *The Public and Atlantic Defence* Totowa, NJ: Rowman and Alanheld, 1985.
- Gabel, Matthew ve Simon Hix, "Understanding Public Support for British Membership of the Single Currency", *Political Studies*, Cilt 5, No 1, 2005, s. 65-81.
- Gabel, Matthew, ve Guy D. Whitten, "Economic Conditions, Economic Perceptions, and Public Support for European Integration", *Political Behaviour*, Cilt 19, No 1, 1997, s. 81-96.
- Gabel, Matthew, "Economic Integration and Mass Politics: Market Liberalization and Public Attitudes in the European Union", *American Journal of Political Science* Cilt 42, No 3, 1998, s. 936-53.
- Gabel, Matthew, "Public Support for European Integration: An Empirical Test of Five Theories", *Journal of Politics* Cilt 60, No 2, 1998, s. 333-54.
- Gaubatz, Kenneth, "Democratic States and Commitment in International Relations", *International Organization*, Cilt 50, No 1, 1996, s. 109-150.
- Gelb, Leslie H., "The Essential Domino: American Politics and Vietnam" *Foreign Affairs* Cilt 50, Nisan 1972, s. 459-475.
- Giessmann, Hans J., "The Dubious Legitimacy of Preventive Military Action against Iraq" Gerhard Beestermöeller ve David Little (der.) *Iraq: Threat and Response* Munster, Transaction Publishers, LIT, 2003, s. 29-41.
- Graber, Doris A. *Public Opinion, the President, and Foreign Policy: Four Case Studies from the Formative Years* New York: Holt, Rinehart and Winston, 1968. Haig, Alexander M. Jr., "Correcting the Course of NATO," *Orbis*, Yaz 1999.
- Graebner, Norman A., "Public Opinion and Foreign Policy: A Pragmatic View", Don E. Piper ve Ronald J. Turchik (der.) *Interaction: Foreign Policy and Public Policy*, Washington, DC, American Enterprise Institute, 1983, s.11-34; Herz, John, *International Politics in the Atomic Age*, New York, Columbia University Press, 1959.
- Hinckley, Ronald H., "Public Attitudes toward Key Foreign Policy Events" *Journal of Conflict Resolution*, Cilt 32, 1988, s. 295-318.
- Hinckley, Ronald H., *People, Polls, and Policy Makers: American Public Opinion and National Security* NY: Lexington Books, 1992.
- Holsti, Ole R., *Public Opinion and American Foreign Policy*, Ann Arbor, University of Michigan Press, 1996

- Holsti, Ole R., "A Return to Isolationism and Unilateralism? American Public Opinion, Pre- and Post- September 11" *Centennial Meeting of the American Political Science Association Konferansı*, 27-31 Ağustos 2003, Philadelphia, PA. ABD.
- Hooghe, Liesbet ve Gary Marks, "Does Identity or Economic Rationality Drive Public Opinion on European Integration?" *PS: Political Science & Politics*, Cilt 37, No 3, 2004, s. 415-20.
- Kalaycıoğlu, Ersin "Justice and Development Party at the Helm: Resurgence of Islam or Restitution of the Right-of-center Predominant Party?", *Turkish Studies*, Cilt 11, No 1, Mart 2010, s. 29-44.
- Kalaycıoğlu, Ersin "The Turkish-EU Odyssey and Political Regime Change in Turkey", *South European Society and Politics*, Cilt 16, No 2, 2011, s. 265-278.
- Kalaycıoğlu, Ersin, "Public Choice and Foreign Affairs: Democracy and International Relations in Turkey", *New Perspectives on Turkey* No 40, Mayıs 2009, s. 57-81.
- Kentmen, Çiğdem, "Determinants of Support for EU Membership in Turkey: Islamic Attachments, Utilitarian Considerations and National Identity" *European Union Politics* Volume Cilt 9, No 4, 2008, s. 487-510.
- Kirchner, Emil J. ve James Sperling, "The New Security Threats in Europe: Theory and Evidence", *European Foreign Affairs Review*, Cilt 7, No 4, 2002, s. 423-452.
- Klarevas, Louise, "The 'Essential Domino' of Military Operations: American Public Opinion and the Use of Force", *International Studies Perspective* Cilt 3, 2002, s. 413-437.
- Layton, David F. ve Richard A. Levine "How Much Does the Far Future Matter? A Hierarchical Bayesian Analysis of the Public's Willingness to Mitigate Ecological Impacts of Climate Change", *Journal of the American Statistical Association*, Cilt 98, No 463, 2003.
- Leech, Nancy, Karen C. Barrett ve George A. Morgan, *SPSS for Intermediate Statistics: Use and Interpretation*, Mahwah, New Jersey, Lawrence Erlbaum Associates, 2005.
- McLaren, Lauren M., "Anti-immigrant Prejudice in Europe: Contact, Threat Perception, and Preferences for the Exclusion of Migrants", *Social Forces*, Cilt 81, No 3, 2003, s. 909-936.
- McLaren, Lauren M., "Public Support for the European Union: Cost / Benefit Analysis or Perceived Cultural Threat?" *Journal of Politics*, Cilt 64, 2002, s. 551-566.
- Markus, Gregory B. ve Philip Converse, "A Dynamic Simultaneous Equation Model of Electoral Choice", *American Political Science Review* Cilt 73, 1979, s. 1055-70.
- Matonyte, Irmina ve Vaidas Morkevicius, "Threat Perception and European Identity Building: The Case of Elites in Belgium, Germany, Lithuania and Poland", *Europe-Asia Studies*, Cilt 61, No 6, 2009, s. 967-985.
- Mearshimer, John J., "Back to the Future: Instability in Europe after the Cold War", *International Security*, Cilt 15, No 1, 1990, s.5-56,
- Menard, Scott, *Applied Logistic Regression Analysis* Sage University Paper Series on Quantitative Applications in the Social Sciences, Thousand Oaks, CA, Sage, 2001.
- Modelski, George, "The Study of Alliances: A Review", *Journal of Conflict Resolution*, Cilt 7, No 4, 1963, s. 769-776.
- Myers, Raymond, *Classical and Modern Regression with Applications* Duxbury, Boston, MA, 1990.
- Nef, Jorge, Human Security and Mutual Vulnerability, Ottawa, International Development Research Center, 2002.
- Norušis, Marija J. *SPSS 14.0 Advanced Statistical Procedures Companion*, NJ, Prentice Hall, 2005.
- Nye, Joseph S., *Power in the Global Information Age: From Realism to Globalization* London: Routledge, 2004.

- Page, Benjamin I. ve Robert Y. Shapiro *The Rational Public: Fifty Years of Trends in Americans' Policy Preferences*, Chicago, University of Chicago Press, 1992.
- Page, Benjamin I., ve Calvin C. Jones, "Reciprocal Effects of Policy Preferences, Party Loyalties, and the Vote", *American Political Science Review* Cilt 73, 1979, s. 1071-90.
- Paris, Roland "Human Security: Paradigm Shift or Hot Air?" *International Security*, Cilt 22 No 2, 2001, s. 54-89.
- Paul, T. V., James Wirtz ve Michael Fortmann (der.) *Balance of Power: Theory and Practice in the 21st Century* Stanford, Stanford University Press, 2004.
- Politi, Alessandro, "European Security: The New Transnational Risks", *Chaillot Paper* 29, Paris, WEU ISS, 1997.
- Richman, Alvin, "The Polls-Trends: American Support for International Involvement: General and Specific Components of Post-Cold War Changes" *Public Opinion Quarterly* Cilt 60, 1993, s. 305-321.
- Rielly, John E., *American Public Opinion and US Foreign Policy 1995* Chicago, Chicago Council on Foreign Relations, 1995.
- Risse-Kappen, Thomas, "Public Opinion, Domestic Structures and Foreign Policy in Liberal Democracies" *World Politics*, Cilt 43, 1991, s. 479-512.
- Ruggie, John G., "Multilateralism: The Anatomy of an Institution" John G. Ruggie (der.) *Multilateralism Matters: The Theory and Praxis of an Institutional Form* New York: Columbia University Press, 1993.
- Runnymede Trust Report, *Islamophobia: A Challenge for Us All*, London, Runnymede Publications, 1997.
- Russett, Bruce *Controlling the Sword: The Democratic Governance of National Security*, Cambridge, MA, Harvard University Press, 1990.
- Schlesinger, James R. "Now-A Tougher US" *US News and World Report*, 26 Mayıs 1995, s. 5.
- Schwartz, Peter ve Doug Randall, "An Abrupt Climate Change Scenario and Its Implications for United States National Security", 2003 (www.ems.org/climate/pentagon_climatechange.pdf).
- Shapiro Robert Y., ve Benjamin I. Page "Foreign Policy and the Rational Public", *Journal of Conflict Resolution*, Cilt 32, 1988, s. 211-247.
- Sheperd, Robert J. *Public Opinion and European Integration*, Lexington Books, 1975.
- Sinnott, Richard, "Bringing Public Opinion Back in" Oscar Niedermayer ve Richard Sinnott (der.) *Public Opinion and International Governance*, Oxford, Oxford University Press, 1995
- Snyder, Glenn, *Alliance Politics*, Ithaca, NY, Cornell University Press, 1997, s. 4.
- Snyder, Jack, *Myths of Empire: Domestic Politics and International Ambition* Ithaca, NY, Cornell University Press, 1991.
- Sobel, Richard, "Portraying American Public Opinion toward the Bosnia Crisis" *Harvard Journal of Press/Politics* Cilt 3, No 2, 1998, s. 16-33.
- Şenyuva, Özgehan "Turkish Public Opinion and European Union Membership: The State of The Art in Public Opinion Studies in Turkey." *Perceptions: Journal of International Affairs* Cilt 11, No 1, 2006, s.19-32.
- Tsardanidis, Charalambos ve Gabriella Guerra, "The EU Mediterranean State, the Migration and the "Threat" from the South", Russell King, Gabriella Lazaridis ve Charalambos Tsardanidis (der.) *Eldorado or Fortress? Migration in Southern Europe*, Houndmills, MacMillan Press, 2000, s.321-344.
- Vasquez, John A. ve Collin Elman (der.) *Realism and the Balancing of Power: A New Debate*, Upper Saddle River, NJ, 2003.

- Wallander, Celeste A. ve Robert O. Keohane, "Risk, Threat, and Security Institutions", Helga Haftendorn, Robert O. Keohane ve Celeste A. Wallander (der.) *Imperfect Unions: Security Institutions over Space and Time*, Oxford, Oxford University Press, 1999, s. 705-735.
- Walt, Stephen M. *The Origins of Alliances*, Ithaca, NY, Cornell University Press, 1987.
- Waltz, Kenneth N., *Theory of International Politics*, Reading, MA, Addison Wesley, 1979
- Waltz, Kenneth N., "The Emerging Structure of International Politics", *International Security*, Cilt 18, No2, 1993, s. 44-79.
- Weisman, Patricia, *Dangerous Alliances: Proponents of Peace, Weapons of War*, Stanford, CA, Stanford University Press, 2004.
- Weiner, Myron, *The Global Migration Crisis: Challenge to States and to Human Rights*, New York, HarperCollins, 1995.
- Wittkopf, Eugene R., *Faces of Internationalism: Public Opinion and American Foreign Policy*, Durham, NC, Duke University Press, 1990.

Tablo 1. Transatlantik Kamoyunun NATO'nun Gerekliğine Verdiği 'Destek' (%)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Ülkelere Göre Ortalama
Romanya			80	80	75	76	79	78
Hollanda	75	72	70	71	73	79	74	73
İngiltere	76	73	68	71	73	75	70	72
Bulgaristan	-	-	73	75	69	65	72	71
Portekiz	79	73	64	68	67	73	69	70
ABD	69	70	68	67	65	69	72	69
<i>Yıllara göre Ortalama</i>	<i>68</i>	<i>64</i>	<i>63</i>	<i>63</i>	<i>65</i>	<i>66</i>	<i>66</i>	<i>65</i>
Slovakya	56	66	56	59	64	65	75	63
Fransa	63	63	62	60	64	60	64	62
Almanya	72	63	58	57	63	65	57	62
İtalya	66	55	56	58	57	63	59	59
İspanya	62	55	52	52	63	63	60	58
Polonya	61	57	56	54	61	58	58	58
Türkiye	67	62	56	51	54	49	41	54

Soru: (2004-2010) Bazı insanlar NATO'nun ülkemizin güvenliği için hala gerekli olduğunu söylemektedir.

Bazıları ise NATO'nun ülkemizin güvenliği için artık gerekli olmadığını söylemektedir. Sizin görüşünüz bu görüşlerden hangisine daha yakındır? (a) Hala gerekli (b) Artık gerekli değil.

Not: Tabloda 'hala gerekli' cevapları verilmektedir. 'Bilmiyorum' ya da 'fikrim yok' cevapları analize katılmamıştır.

Kaynak: Canan-Sokullu ve Ertunç'tan (2010) adapte edilmiştir.

Tablo 2. Türk Kamuoyunda NATO'nun Gerekliği Hakkında İki Sonuçlu Logit Analizi Bulguları

		<i>Model I</i>	<i>Model II</i>	<i>Model III</i>	<i>Model IV</i>	<i>Model V</i>
<i>Değişkenler</i>		<i>Katsayı (Standart Hata)</i>				
<i>Sabit</i>		-5,340* (2,902)	-5,618 (5,277)	-1,716 (5,219)	-2,063 (9,339)	-6,597 (9,847)
	ABD'nin liderliği * ABD'ye yakınlık	,074*** (,016)	,060** (,027)	,106*** (,032)	,069* (,039)	,154* (,040)
	AB'nin liderliği * AB'ye yakınlık	,089*** (,012)	,104*** (,022)	,113*** (,023)	,128*** (,031)	,099*** (,033)
<i>Makro (ulusal / uluslararası) tehditler</i>	İslami köktendincilik	-	-,188 (,141)	-	-	-
	Göçmen ve mülteciler	-	,187 (,161)	-	-	-
	Uluslararası terörizm	-	,698** (,226)	-	-	-
	Küresel hastalıkların yayılması	-	,115 (,215)	-	-	-
	Ekonomik kriz	-	-,064 (,234)	-	-	-
	Küresel ısınma	-	-,004 (,206)	-	-	-
<i>Mikro (bireysel) tehditler</i>	İslami köktendincilik	-	-	-,125 (,152)	-	-
	Göçmen ve mülteciler	-	-	,288** (,146)	-	-
	Uluslararası terörizm	-	-	-,116 (,169)	-	-
	Küresel hastalıkların yayılması	-	-	-,078 (,198)	-	-
	Ekonomik kriz	-	-	,343** (,161)	-	-
	Küresel ısınma	-	-	-,085 (,195)	-	-
<i>Makro * Mikro tehditler</i>	(makro * mikro) İslami köktendincilik	-	-	-	-,110 (,085)	-
	(makro * mikro) Göçmen ve mülteciler	-	-	-	,236** (,094)	-
	(makro * mikro) Uluslararası terörizm	-	-	-	,251* (,125)	-
	(makro * mikro) Küresel hastalıkların yayılması	-	-	-	,030 (,129)	-
	(makro * mikro) Ekonomik kriz	-	-	-	-,156 (,115)	-
	(makro * mikro) Küresel ısınma	-	-	-	,067 (,144)	-

<i>NATO</i>	Askeri meşruiyet kaynağı	-	-	-	-	,844*** (,215)
	Demokratik birliklilik	-	-	-	-	1,515*** (,225)
	AB'nin ABD'yi etkilemesi	-	-	-	-	,281 (,210)
	ABD güdümlü NATO	-	-	-	-	-,278 (,216)
Kontrol değişkenleri	Erkek	,024 (,071)	,014 (,130)	,299** (,135)	,192 (,188)	-,059 (,197)
	18-24 yaş	-,072 (,174)	,202 (,344)	,320 (,349)	,691 (,547)	,396 (,583)
	25-34 yaş	-,203 (,166)	,138 (,333)	-,336 (,333)	,328 (,532)	-,024 (,566)
	35-44 yaş	-,179 (,168)	,244 (,339)	,080 (,334)	,535 (,532)	,098 (,567)
	45-54 yaş	,060 (,174)	,791* (,357)	,341 (,344)	,723 (,548)	,265 (,586)
	55-64 yaş	,049 (,183)	,508 (,380)	,248 (,369)	,546 (,576)	,039 (,615)
	Düşük eğitim seviyesi (ilk öğretim ve altı)	,180 (,343)	,234 (,661)	-,008 (,644)	-,313 (1,354)	,432 (1,416)
	Düşük orta eğitim seviyesi (biraz orta öğretim)	-,111 (,369)	-,120 (,685)	-,221 (,668)	-,808 (1,372)	-,049 (1,434)
	Orta yüksek eğitim seviyesi (lise mezuniyeti)	,034 (,347)	,031 (,665)	-,275 (,650)	-1,048 (1,367)	-,126 (1,430)
	Yüksek eğitim seviyesi (üniversite mezuniyeti)	-,034 (,361)	,152 (,688)	-,119 (,669)	-,526 (1,379)	,185 (1,445)
	Sol	-,333** (,118)	-,439* (,213)	-,562** (,219)	-,320 (,292)	-,107 (,314)
	Merkez	,042 (,073)	-,045 (,133)	,049 (,137)	-,017 (,195)	,122 (,203)
	2005	,834*** (,117)	,342** (,131)	,137 (,150)	-	-
	2006	,587*** (,120)	-	-	-	-
	2007	,576*** (,123)	-	-	-	-
	2008	,589*** (,127)	-	-	-	-
	2009	,359*** (,122)	-	-	-	-
Cox ve Snell R²		,057	,076	,101	,119	,250
Nagelkerke R²		,076	,102	,136	,163	,339
Log-olabilirlik		4864,086	1497,889	1433,030	742,709	697,883

Not: *** p < .001, ** p < .01, * p < .05

Summary

This article examines Turkish public opinion on NATO and the bases of gradually increasing anti-NATO stances over the past decade. Turkish public opinion, compared to public opinion in other NATO member states, has become considerably critical of NATO in the aftermath of Afghanistan War (2001). By 2010 Turkey had the highest level of NATO-opposition at the mass public level. This shows us a re-orientation in the minds of Turks concerning NATO due to certain factors.

Considering public opinion an ‘essential domino’ of foreign policy in democracies, this article offers insights into a ‘Turkish dilemma’ because Turkey – a devoted and staunch NATO ally for the past six decades – seems to turn into an ally where citizens do view NATO as no longer essential, contrary to the Turkish policy-makers who consider NATO essential for the security of Euro-Atlantic zone, of which Turkey is an indispensable part. At a time when there are several problematic issues such as by whom and how NATO should be authorized, the liabilities of the member states and beyond everything on what grounds NATO should intervene militarily, citizen support for NATO is critically important.

This article explains why Turks edge away from NATO with specific reference to perceived threats at the international and individual level, and to the preferences over the American and European leadership in world affairs. The critical question it raises is why in Turkey – one of the staunchest member countries of NATO, which celebrates its 60 years of membership public support for NATO, has been in gradual decline? Corollary to this question, this article aims at correlating lack of support with two major factors, namely shifts in perceived threats in the post-Cold War era, and the extent to which Turkey – with its aspiration to become a regional power – considers the global leadership of the United States of America (USA) and the European Union (EU).

In international relations concepts of threats and challenges have shown a great variety of actors and issues. In particular, in the post-September 11 period challenges at various levels of analysis have no physical boundaries, armies and states. Moreover, international community lacks a coherent attitude towards how to fight these challenges. The common denominator of the new threats has been the shared understanding about the necessity of a coordinated response at the international level. For a security alliance as such, a new global ‘leadership’ phenomenon has become a *sine qua non*.

An indispensable pillar of Turkish foreign policy has historically been the transatlantic partnership. This has become more frequently expressed in the post-September 11 era. September 11 attacks have clearly shown how unprepared and fragile was the modern and industrialized states *vis-à-vis* the non-conventional threats. The new global security agenda have also pointed to the fact that it was inevitable not to engage in multilateral efforts to fight against contemporary security threats. This has led to bring about the issue of global response at the political and public agenda especially in western liberal democracies. At both domains the actorness of NATO, United Nations (UN) and the EU have been questioned as security-providing actors by some circles.

Many scholars have argued that public opinion should be considered as an ‘essential domino’ of foreign policy making in liberal democracies. Borrowing from the revisionist school of public opinion and foreign policy, this article contributes to the literature on Turkish public opinion by moving the literature beyond EU studies, or political behavior research area. In this

regard, its originality lies in the fact that this article analyses public opinion on through the empirical analysis of longitudinal survey data. Using Transatlantic Trends Survey data (2004-2010) through binary logistic regression analysis this article maps out this Turkish dilemma concerning NATO, focusing on the particular concepts of alliances, threat perception and global leadership within the scope of NATO's essentiality for future global security order.

This analysis offers several important implications. First, Turkish public opinion considers NATO 'essential' faced with soft security challenges. To this end it can be also tolerated to use military force in a multilateral operation. Despite this, for Turks NATO has become less and less supported over years. Perception of threats is a significant determinant of public opinion on NATO when it is the terrorist threat that addresses the international security order yet perceived threats to individuals' security yields heterogeneous impacts. For instance, Turks agree that if there is a threat of uncontrollable immigration, NATO should be resorted to protect Turkish citizens' security. Moreover, this article also found out that NATO provides international legitimacy for military operations, and it is a platform to obtain common decisions. The other significant implication of the study is that Turks' opinion on NATO can also be influenced by their support for the USA or the EU as a global leader. Anti-Americanism or strong Euroscepticism may easily result in opposition to NATO. Last but not least, political ideology has strong impact on opinion on NATO. While leftist Turkish citizens are more anti-NATO, socio-demographic factors such as age, gender, and level of education are insignificant in opinions on NATO.

In conclusion, public opinion on NATO in Turkey is determined by the perceived threats and strongly correlated with support for global actors. In this regard, it would be a right strategy for NATO to carry out public diplomacy in Turkey that would focus the necessity for multilateral cooperation and the importance of leadership in global security order to fight against contemporary challenges.